GEOGRAFIA

KOMPLET SCENARIUSZY

DO NAUCZANIA ZAGADNIEŃ FINANSOWYCH W SZKOŁACH PODSTAWOWYCH

Dla klas
4–8

Ministerstwo Finansów

FUNDUSZ EDUKACJI FINANSOWEJ

WARSZAWSKI INSTYTUT BANKOWOŚCI

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Komplet scenariuszy został wydany w ramach Zadania „Materiały edukacyjne do nauczania zagadnień finansowych w klasach IV–VIII szkoły podstawowej" sfinansowanego ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Warszawski Instytut Bankowości.

Koordynator Zadania: Krzysztof Ostafiński (Warszawski Instytut Bankowości)

Koordynator merytoryczny Zadania: dr hab. Tomasz Rachwał, prof. UEK (Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie)

Autor wprowadzenia: dr hab. Tomasz Rachwał, prof. UEK (Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie)

Autorzy scenariuszy:
dr Agnieszka Świętek (Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie) – scenariusz 1, 2
dr Bernard Bińczycki (Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie) – scenariusz 3, 4
mgr Anna Bobińska (Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Kaliszu) – scenariusz 5, 6

Recenzja merytoryczna:
dr Krzysztof Kil (Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie)
dr hab. Agnieszka Parkitna, prof. PWr (Politechnika Wrocławska)

Recenzja dydaktyczna:
mgr Anna Czarlińska-Wężyk (Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli "WOM" w Katowicach)
dr Waldemar Lib (Uniwersytet Rzeszowski)

Redakcja językowa: Slow Education Magdalena Bogdańska-Maciak

Skład: MGMEDIA Maciej Grabowski
Projekt okładki: MGMEDIA Maciej Grabowski
Zdjęcie na okładce: Gorodenkoff/Adobe Stock
Grafiki i ilustracje: Adobe Stock

Wydawca: Warszawski Instytut Bankowości

Adres wydawcy: ul. Kruczkowskiego 8; 00-380 Warszawa

ISBN: 978-83-979868-8-6
ISBN: 978-83-979868-1-7 (całość kolekcji)

Wydanie: pierwsze

Rok wydania: 2026

Wykaz skrótów użytych w rubryce „punkty podstawy programowej" scenariuszy:
PP – podstawa programowa dla szkół podstawowych zgodna z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r., w brzmieniu po ostatnich zmianach w 2024 i 2025 r. (Dz.U. z 2017 r., poz. 356, z późn. zm.); **NPP** – nowa podstawa programowa dla szkół podstawowych zgodna z rozporządzeniem Ministra Edukacji z dnia 11 marca 2026 r. (Dz.U. z 2026 r., poz. 378), przy czym w przypadku wiedzy o społeczeństwie zapisano **NPP(EO)**, co oznacza punkty nowej podstawy programowej edukacji obywatelskiej, która zastąpi od roku szkolnego 2028/2029 wiedzę o społeczeństwie; **WO** – wymagania ogólne; **WS** – wymagania szczegółowe; **DE** – wymagania szczegółowe w zakresie doświadczeń edukacyjnych (tylko w NPP); (dw) – przy numerze oznacza wymagania do wyboru (tylko w NPP).

* Scenariusz może być realizowany również podczas zajęć z przyrody w ramach NPP.

WSTĘP

Integracja edukacji ekonomiczno-finansowej z lekcjami geografii w szkole podstawowej stanowi naturalną i niezwykle potrzebną odpowiedź na wyzwania świata, w którym dzieci i młodzież mają funkcjonować w swojej dorosłości. Geografia, ucząca dostrzegania zależności między człowiekiem i jego działalnością gospodarczą a środowiskiem przyrodniczym, stwarza znakomite warunki do kształtowania świadomości ekonomicznej uczniów. Łączenie tych obszarów kształcenia pozwala rozwijać u uczniów kluczowe kompetencje, zwłaszcza związane z przedsiębiorczością – od rozumienia funkcjonowania rynku i instytucji gospodarczych, po umiejętność planowania i podejmowania decyzji finansowych w konkretnych realiach danej przestrzeni. Prawidłowości ekonomiczne są uniwersalne, lecz przejawiają się inaczej w różnych miejscach, w których będzie funkcjonował w dorosłym życiu uczeń, w zależności od warunków geograficznych – przyrodniczych, społeczno-kulturowych i gospodarczych.

Scenariusze lekcji w naszym pakiecie podejmują zagadnienia bliskie codzienności młodych ludzi, a jednocześnie wpisane są w szersze procesy gospodarcze i społeczne. Podczas lekcji prowadzonych na ich podstawie uczniowie zastanowią się nad znaczeniem wspólnej waluty w Europie, poznają mocne strony i wyzwania polskiej gospodarki funkcjonującej w ramach jednolitego rynku, a także zaplanują podróże, w których obok realizacji marzeń trzeba posługiwać się mapą i uwzględnić koszty. Zmierzą się również z pytaniami o to, jak przestrzeń miejska, pełna bodźców i pokus konsumpcyjnych, wpływa na wybory finansowe, a także jak odpowiedzialnie organizować podróże do krajów sąsiednich czy projektować szkolną przestrzeń wypoczynku w sposób przyjazny uczniom i środowisku. W ten sposób nauka stanie się praktyką – bliską doświadczeniom uczniów, a zarazem otwierającą na zrozumienie procesów globalnych.

Scenariusze zostały opracowane tak, aby wspierać nauczycieli w realizacji podstawy programowej geografii, a jednocześnie wyposażać uczniów w umiejętności potrzebne do świadomego uczestnictwa w życiu społecznym i gospodarczym. Ponadto każdy scenariusz zawiera prezentację multimedialną oraz kartę pracy z zadaniami rozwijającymi różnorodne umiejętności, w tym podejmowania decyzji. Uzupełnieniem scenariuszy są zestawy pytań sprawdzających, które pozwalają na samoocenę nie tylko zdobytej wiedzy, lecz także umiejętności zastosowania jej w praktyce. Dzięki temu edukacja finansowa stanie się integralną częścią lekcji geografii, a ekonomia i geografia uzupełnią się wzajemnie, aby pomagać uczniom kształtować umiejętność podejmowania świadomych decyzji w konkretnych przestrzeniach życia.

Serdecznie zachęcamy Państwa do korzystania z niniejszego pakietu scenariuszy, aby łącząc wiedzę o przestrzeni geograficznej z elementami edukacji finansowej, rozwijać ciekawość i umiejętności praktyczne uczniów.

dr hab. **Tomasz Rachwał**, prof. UEK
Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej,
którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki.
Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Szkolna strefa Eko Chillout – projektujemy relaks dla uczniów i zysk dla planety 5
Agnieszka Świętek

Misja: Litwa i Białoruś – plan podróży z głową, mapą i portfelem 10
Agnieszka Świętek

Zwiedzamy Europę – czy wspólna waluta jest nam potrzebna? 15
Bernard Bińczycki

Gospodarka Polski – mocne strony i wyzwania na rynku europejskim 20
Bernard Bińczycki

Miasto pełne pokus – jak przestrzeń wpływa na nasze decyzje finansowe 28
Anna Bobińska

Mapa, waluta i marzenia – planujemy podróż 33
Anna Bobińska

Ministerstwo Finansów
FUNDUSZ EDUKACJI FINANSOWEJ
WARSZAWSKI INSTYTUT BANKOWOŚCI

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej,
którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki.
Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

PODSTAWOWE INFORMACJE | ETAPY LEKCJI | SZCZEGÓŁOWY OPIS PRZEBIEGU LEKCJI | ZAŁĄCZNIKI

TEMAT LEKCJI

SZKOLNA STREFA EKO CHILLOUT – PROJEKTUJEMY RELAKS DLA UCZNIÓW I ZYSK DLA PLANETY

SCENARIUSZ DLA	PRZEDMIOT	AUTOR	CZAS TRWANIA	KLASA
SZKOŁA PODSTAWOWA	GEOGRAFIA*	AGNIESZKA ŚWIĘTEK	90 MIN	V

CELE KSZTAŁCENIA	Uczeń/uczennica: ▪ oblicza odległości pomiędzy wybranymi obiektami w otoczeniu szkoły na planie i w terenie; ▪ ocenia zagospodarowanie terenu wokół szkoły za pomocą prostego arkusza waloryzacji i wykonuje szkice terenowe; ▪ tworzy przyjazny dla środowiska i społeczności szkolnej plan zagospodarowania terenu wokół szkoły, stosując skalę i legendę; ▪ projektując strefę wypoczynku, wskazuje rozwiązania zgodne z zasadami zrównoważonego rozwoju i partycypacji społecznej; ▪ projektuje kosztorys realizacji projektu zagospodarowania otoczenia szkoły, uwzględniając wkład pracy uczniów, pozyskiwanie materiałów z recyklingu, zakup produktów ekologicznych od lokalnych dostawców, organizację społecznej zbiórki środków na realizację projektu; ▪ przejawia postawę szacunku do środowiska przyrodniczego i współodpowiedzialności za otoczenie szkoły; ▪ jest gotów/gotowa poświęcić swój czas, pracę i ograniczone środki finansowe dla stworzenia dobra publicznego służącego społeczności szkolnej i środowisku, współdziałając z innymi uczniami w ramach spółdzielni uczniowskiej.
METODY KSZTAŁCENIA	ćwiczenia terenowe; praca z mapą; obserwacja; waloryzacja oceniająca; metoda projektu; webquest
FORMY PRACY	praca indywidualna; praca grupowa; praca zbiorowa
ŚRODKI DYDAKTYCZNE	karta pracy; prezentacja; wydruki poleceń do zadań dla uczniów z prezentacji; fragment planu lub otoczenia szkoły o dużej skali; taśma miernicza; kreda, brystol i pisaki
WYPOSAŻENIE TECHNICZNE	komputer z dostępem do internetu; rzutnik lub tablica multimedialna
PUNKTY PODSTAWY PROGRAMOWEJ	**PP – WS:** I.1. stosuje legendę mapy do odczytywania informacji oraz skalę mapy do obliczania odległości między wybranymi obiektami; I.4. czyta treść mapy lub planu najbliższego otoczenia szkoły, odnosząc je do elementów środowiska geograficznego obserwowanych w terenie; II.7. dokonuje oceny krajobrazu najbliższego otoczenia szkoły [...] podczas zajęć realizowanych w terenie oraz proponuje zmiany w jego zagospodarowaniu. **NPP – WO:** 7. Wykorzystywanie wiedzy i umiejętności geograficznych do rozwiązywania problemów z życia codziennego oraz analizy zjawisk zachodzących w otoczeniu. **WS:** 1.4. projektuje zagospodarowanie fragmentu małej ojczyzny, z uwzględnieniem zachowania ładu i harmonii oraz potrzeb mieszkańców i dbałości o stan środowiska.

PODSTAWOWE INFORMACJE | ETAPY LEKCJI | SZCZEGÓŁOWY OPIS PRZEBIEGU LEKCJI | ZAŁĄCZNIKI

1. Nawiązanie – koncepcja małych ogrodów (5 min)
2. Inwentaryzacja i waloryzacja zagospodarowania terenu wokół szkoły (30 min)
3. Podsumowanie lekcji w terenie (10 min)
4. Praca w grupach zadaniowych spółdzielni uczniowskiej na lekcji stacjonarnej (20 min)
5. Przedstawienie propozycji realizacji projektu – wyniki pracy grupowej i ich wdrożenie (20 min)
6. Podsumowanie (5 min)

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

1. Nawiązanie – koncepcja małych ogrodów — 5 min

Rozpocznij lekcję od ciekawego nawiązania. Wyświetl slajd nr 2 prezentacji: zdjęcia Ogrodów Krakowian – niewielkich, tematycznych parków miejskich, tzw. kieszonkowych, tworzonych w celu relaksu, rekreacji i edukacji ekologicznej mieszkańców Krakowa. Zwróć uwagę, że podobne rozwiązania są stosowane także w innych miastach Polski. Zapytaj uczniów, czy podoba im się koncepcja małych ogrodów i czy chcieliby mieć taki ogród na terenie swojej szkoły. Uczniowie zapewne stwierdzą, że tak. Powiedz więc, że w takim razie zapraszasz ich przed szkołę, by przekonali się, czy to możliwe.

2. Inwentaryzacja i waloryzacja zagospodarowania terenu wokół szkoły — 30 min

Wyjdź z uczniami przed szkołę i powiedz, że ich dzisiejszym zadaniem będzie zaprojektowanie przestrzeni wokół niej z myślą o relaksie i w zgodzie z założeniami zrównoważonego rozwoju, tak jak projektuje się Ogrody Krakowian. By to zrobić, muszą najpierw dokonać obserwacji, inwentaryzacji i waloryzacji aktualnego otoczenia szkoły. Podziel uczniów na sześć czteroosobowych grup, rozdaj im polecenia do zadań nr 1, 2 i 3 wydrukowane z prezentacji (slajdy nr 3–6) i potrzebne do ich wykonania materiały. Nadzoruj pracę i pomagaj uczniom w jej trakcie. Uczniowie będą wykonywać na terenie szkoły zadania równolegle, po dwie grupy każde z zadań, w tym samym czasie.

Zadanie 1 (dla grupy nr 1 i 2): Celem dwóch grup, które realizują zadanie 1 (slajd nr 3), jest narysowanie na brystolu planów terenu szkoły, które posłużą do późniejszego zaprojektowania ich strefy wypoczynku. Przekaż obu grupom polecenie do zadania 1, kredę, taśmę mierniczą, brystol, kolorowe pisaki i kilka kartek. Uczniowie w ramach pracy grupowej najpierw obliczą, posługując się skalą planu, jaka jest długość i szerokość terenu szkoły w rzeczywistości. Następnie dokonają pomiarów odległości i długości większych obiektów w terenie metodą krokową, a mniejszych – przy użyciu metrówki. Szczegółowa instrukcja dokonywania pomiarów metodą krokową znajduje się w poleceniu do zadania 1. Na podstawie pomiarów uczniowie stworzą szkic zagospodarowania terenu wokół szkoły – najpierw kredą na chodniku, a następnie narysują go zgodnie z przyjętą skalą na brystolu. Plan otoczenia szkoły ma posiadać tytuł, skalę i legendę.

Zadanie 2 (dla grupy nr 3 i 4): Zadanie (slajd nr 4) zostało przygotowane zgodnie z założeniami koncepcji *Imaginative Ecological Education*. Koncepcja ta polega na edukacji poprzez bezpośredni kontakt z elementami natury, multisensoryczne aktywności, obserwację i refleksję w terenie. Celem zadania jest nawiązanie pozytywnej, emocjonalnej więzi uczniów z przyrodą, a w konsekwencji – wykształcenie proekologicznej postawy troski i współodpowiedzialności za stan środowiska przyrodniczego. Uczniowie przez większość czasu będą pracować indywidualnie – ich zadaniem jest wybrać i namalować obiekt natury, który ich zainteresuje w otoczeniu szkoły, a następnie go sfotografować.

Przed wykonaniem ćwiczenia zadbaj, by uczniowie zabrali ze sobą telefony komórkowe (jeśli nie mają własnych – zrób zdjęcie obiektu swoim), ołówki, kredki, gumki i linijki. Wręcz każdemu z nich dwie białe kartki i poleć wykonanie zadania 2. Poproś uczniów, by po zakończeniu pracy indywidualnej spotkali się w jednym miejscu, pokazali sobie wzajemnie swoje rysunki i zdjęcia. Zwróć uwagę, że obiekty naturalne na ich obrazach różnią się od tych na zdjęciach, nie przez brak umiejętności malarskich, lecz dlatego że wyrażają ich indywidualne sposoby postrzegania natury. Przedyskutuj tę kwestię z uczniami, skłaniając ich do refleksji nad znaczeniem kontaktu człowieka z naturą – w kontekście tworzenia ich strefy wypoczynku wokół szkoły.

Zadanie 3 (dla grupy nr 5 i 6): Celem pracy ostatnich 2 grup jest waloryzacja obecnego sposobu zagospodarowania przestrzeni wokół szkoły. Uczniowie będą uzupełniać diagram (slajd nr 6) i tabelę na podstawie obserwacji krajobrazu wg szczegółowych instrukcji zawartych w treści zadania 3 (slajd nr 5). Pozwoli im to na określenie dominujących w przestrzeni obiektów i ocenę aktualnego zagospodarowania terenu wokół szkoły. Wręcz każdemu z uczniów polecenie do wykonania zadania 3. Zadbaj, by uczniowie mieli ze sobą ołówki, kredki i gumki. Poproś uczniów, by po zakończeniu pracy indywidualnej spotkali się w jednym miejscu i pokazali sobie wzajemnie swoje diagramy i porównali, jaki udział mają poszczególne formy użytkowania w powierzchni terenu przyszkolnego. Zapytaj uczniów, co ich zdaniem dobrze byłoby zmienić w otoczeniu ich szkoły.

Ministerstwo Finansów | Fundusz Edukacji Finansowej | Warszawski Instytut Bankowości

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

3. Podsumowanie lekcji w terenie — 10 min

Po zakończeniu pracy zaproś wszystkie grupy do spotkania w jednym miejscu w celu podsumowania wyników ich pracy. Poproś, by każda grupa pokazała i opowiedziała członkom innych grup, czym się zajmowała i jakie są z tego wnioski dla pracy nad ich projektem strefy wypoczynku. Poproś, by uczniowie, patrząc na plan narysowany na brystolu, zaznaczyli obszar, na którym miałaby powstać ich strefa wypoczynku. Niech zaznaczą w jego obrębie sześć charakterystycznych punktów i ocenią je, używając krzywej wrażeń (zadanie 1 z karty pracy – załącznik nr 2). Podyskutuj z uczniami o tym, dlaczego tak a nie inaczej oceniają swoje wrażenia krajobrazowe z tych miejsc.

4. Praca w grupach zadaniowych spółdzielni uczniowskiej na lekcji stacjonarnej — 20 min

Drugą lekcję zacznij od informacji, że dokonanie zmian w najbliższym otoczeniu uczniów jest możliwe i mogą wyjść z taką inicjatywą jako uczniowie działający w spółdzielni uczniowskiej, takiej, jaką stworzyli bohaterowie książki „Bankructwo małego Dżeka" Janusza Korczaka – zachęć uczniów do lektury. Omów, jak działała spółdzielnia Dżeka i czym są spółdzielnie uczniowskie dzisiaj (slajdy nr 7 i 8). Zapytaj, czy uczniowie chcieliby założyć spółdzielnię w celu wprowadzania zmian w otoczeniu szkoły i czy przyjmą takie zasady jak w spółdzielni Dżeka. Podziel klasę na sześć grup zadaniowych w spółdzielni uczniowskiej, tak by w każdej z nich był 1 przedstawiciel grupy z poprzedniej lekcji w terenie.

Powiedz uczniom, że ich zadaniem jest zaplanowanie zmian w otoczeniu szkoły, które:

- zapewnią im miejsce wypoczynku w naturalnym otoczeniu,
- będą realne organizacyjnie i kosztowo,
- uwzględnią znaczący wkład ich pracy własnej i zasady zrównoważonego rozwoju, korzystne dla środowiska.

Wyświetl polecenie dla grup. Poproś, by każda grupa wylosowała jeden obszar rozwiązań ekologicznych (wydrukuj i wytnij z prezentacji slajdy nr 9 i 10), które mogą wdrożyć, projektując swoją przyszkolną strefę wypoczynku w otoczeniu szkoły.

Poleć uczniom, by w grupach zastanowili się, które z propozycji rozwiązań ekologicznych z wylosowanego obszaru chcieliby i mogą wdrożyć, a następnie – z pomocą informacji wyszukanych w internecie – uzupełnili swój wiersz w tabeli w karcie pracy (zadanie 2), wyświetl slajd nr 11 prezentacji.

5. Przedstawienie propozycji realizacji projektu – wyniki pracy grupowej i ich wdrożenie — 20 min

Poproś uczniów, by krótko zaprezentowali wyniki swojej pracy grupowej. W trakcie wypowiedzi niech reszta uczniów uzupełnia pozostałe wiersze tabeli z karty pracy w zadaniu 2, by po wystąpieniach była ona kompletna. Uzupełniaj wraz z uczniami tabelę na slajdzie nr 11 prezentacji. Drogą głosowania zdecydujcie, które rozwiązania wdrożycie.

Następnie podziel klasę na 2 części i każdej z nich przekaż brystol z poprzedniej lekcji z planem otoczenia szkoły. Poproś, by uczniowie wrysowali na nim obiekty zapewniające wypoczynek i wybrane rozwiązania ekologiczne, tworząc swoją strefę chilloutu. Powieście oba projekty na tablicy i, głosując, zdecydujcie, który wybieracie, kierując się osobistymi preferencjami oraz możliwością realizacji, w tym kosztami.

6. Podsumowanie — 5 min

Podsumuj zajęcia, wykorzystując formę pogadanki. Wymień różnorodne działania, jakie uczniowie podejmowali na ostatnich dwóch lekcjach, doceniając, jak dużo pracy włożyli i czego się nauczyli (pomiarów w terenie, inwentaryzacji, waloryzacji, projektowania rozwiązań ekologicznych i szacowania możliwości ich realizacji). Zapytaj uczniów, czy chcieliby wdrożyć swój plan w życie, zakładając spółdzielnię uczniowską. Podkreśl znaczenie partycypacji społecznej i przestrzegania zasad zrównoważonego rozwoju w trakcie kreowania przestrzeni. Powiedz, że jeśli uczniowie chcą, mogą przedstawić swój projekt dyrekcji szkoły i rodzicom na następnym zebraniu szkolnym.

Poprawne odpowiedzi do pytań testowych: 1-b, 2-b, 3-c, 4-a, 5-d, 6-b, 7-d, 8-a, 9-d, 10-c.

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Załącznik nr 1. Pytania testowe

01. By pomierzyć metodą krokową odległość w terenie, najpierw trzeba

a zmierzyć swój wzrost.
b obliczyć średnią długość swojego kroku.
c wyznaczyć trasę przejścia na mapie.
d obliczyć odległość na mapie.

02. Ogrody kieszonkowe

a to rabaty w parkach miejskich.
b są strefami wypoczynku i kontaktu z naturą.
c powstają wyłącznie w Krakowie.
d powstają wyłącznie z inicjatywy władz lokalnych.

03. Dbanie o bioróżnorodność w parkach nie obejmuje

a wstawiania ekranów i ścian porośniętych roślinami.
b nasadzeń drzew i krzewów.
c wycinania drzew, by zastąpić je kwiatami.
d preferowania łąk kwietnych zamiast trawników.

04. Spółdzielnia uczniowska, planując ekologiczną strefę wypoczynku, nie powinna

a zakładać, że sfinansuje ją w całości szkoła.
b pozyskiwać materiałów z recyklingu.
c kupować produktów ekologicznych od lokalnych dostawców.
d organizować społecznej zbiórki środków na realizację projektu.

05. Do rozsądnego zarządzania wodą nie należy

a tworzenie oczek wodnych.
b zbieranie deszczówki i podlewanie nią roślin.
c stosowanie przepuszczalnych nawierzchni chodników.
d codzienne podlewanie trawnika.

06. Odległość zmierzona na mapie i w terenie metodą krokową

a będzie identyczna.
b będzie nieznacznie się różnić przez generalizację mapy i niedokładność pomiaru.
c będzie taka sama +/– 1 metr.
d jest nieporównywalna.

07. Gospodarowanie odpadami nie obejmuje

a segregacji odpadów na: bio, papier, plastik, szkło.
b zakładania kompostowników.
c recyklingu.
d wykorzystywania deszczówki.

08. Partycypacja społeczna

a polega na aktywnym udziale ludzi w tworzeniu swojego otoczenia.
b polega na udziale polityków w podejmowaniu decyzji lokalnych.
c jest dostępna dla dorosłych obywateli.
d to prawo obywateli do głosowania w wyborach samorządowych.

09. Spółdzielnia uczniowska

a jest zakładana przez nauczyciela.
b składa się tylko z pełnoletnich uczniów.
c jest nastawiona na zysk.
d musi posiadać statut i zarząd.

10. Spółdzielnia uczniowska nie może

a prowadzić sklepiku szkolnego.
b organizować kiermaszy i zbiórek.
c zbierać środków na prywatne cele uczniów.
d zbierać środków na cele charytatywne.

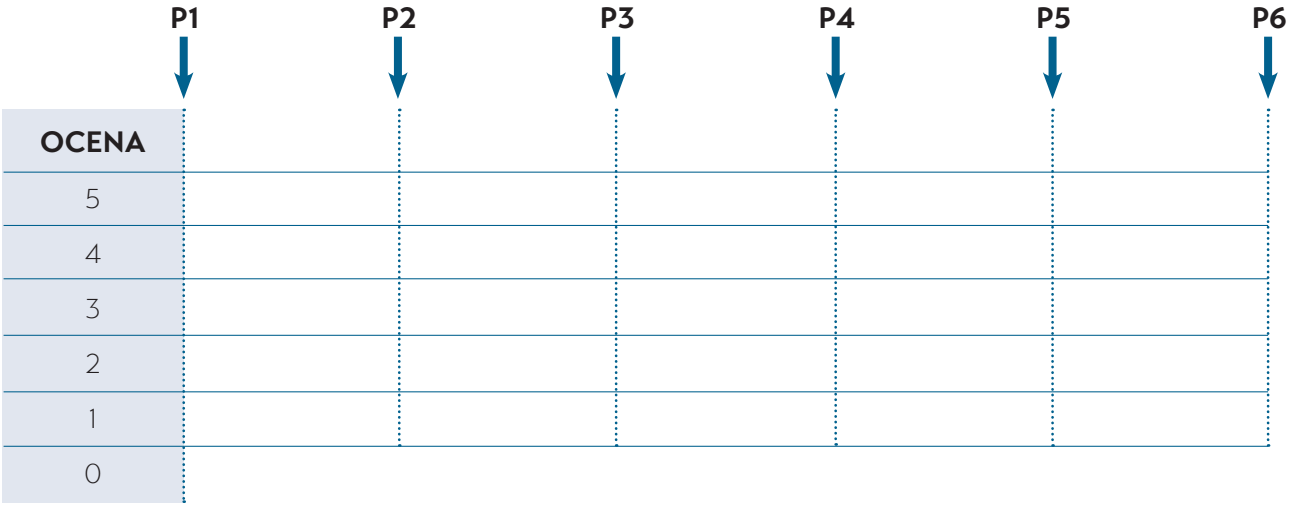
Ministerstwo Finansów | Fundusz Edukacji Finansowej | Warszawski Instytut Bankowości

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Załącznik nr 2. Karta pracy

Zadanie 1

Zlokalizujcie w terenie miejsca oznaczone na Waszym planie numerami 1–6, a następnie dokonajcie oceny ich atrakcyjności, przyznając każdemu punkty 0–5, gdzie: 0 oznacza krajobraz nieatrakcyjny, a 5 krajobraz bardzo atrakcyjny. Ocenę zaznaczcie kropką w tabeli. Następnie połączcie kropki, uzyskując krzywą wrażeń z Waszego pobytu w tych miejscach.

Zadanie 2

Uzupełnijcie plan realizacji projektu Waszej ekologicznej strefy wypoczynku na terenie szkoły dla wylosowanego obszaru działania Waszej grupy, a następnie innych grup podczas ich wystąpień.

Obszar działania	Proponowane rozwiązania	Co możemy zrobić sami?	Koszt (zł)	Część kosztu, którą pokryjemy sami i jego forma	Część kosztu, na którą musimy pozyskać środki i pomysł na sposób lub źródło ich pozyskania
Zieleń i bioróżnorodność					
Zarządzanie wodą					
Energia i materiały					
Ochrona fauny					
Gospodarka odpadami					
Edukacja i partycypacja					
Suma					

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

PODSTAWOWE INFORMACJE | ETAPY LEKCJI | SZCZEGÓŁOWY OPIS PRZEBIEGU LEKCJI | ZAŁĄCZNIKI

TEMAT LEKCJI

MISJA: LITWA I BIAŁORUŚ – PLAN PODRÓŻY Z GŁOWĄ, MAPĄ I PORTFELEM

SCENARIUSZ DLA: SZKOŁA PODSTAWOWA | PRZEDMIOT: GEOGRAFIA | AUTOR: AGNIESZKA ŚWIĘTEK | CZAS TRWANIA: 90 MIN | KLASA: VI–VIII

CELE KSZTAŁCENIA	Uczeń/uczennica: ▪ identyfikuje na podstawie mapy i źródeł internetowych walory środowiska przyrodniczego i kulturowego stanowiące atrakcje turystyczne Litwy i Białorusi; ▪ wskazuje trasę wycieczki szkolnej po Litwie i Białorusi, korzystając z Google Maps; ▪ projektuje wycieczkę po Litwie i Białorusi, szacując jej koszty z uwzględnieniem priorytetowych wydatków; ▪ tworzy kosztorys wycieczki po Litwie i Białorusi uwzględniający koszty: zwiedzania, noclegu, wyżywienia, transportu i ubezpieczenia turystycznego; ▪ planuje zakupy usług turystycznych online na bezpiecznych stronach, uwzględniając kupowanie usług w pakietach; ▪ przelicza koszty wydatków za granicą w walutach obcych (euro, rubel białoruski), stosując bieżące kursy wymiany walut; ▪ rozważa wpływ niestabilności politycznej na Białorusi na możliwość odbycia bezpiecznej wycieczki do tego kraju i jej koszty; ▪ analizuje zalecenia dotyczące bezpiecznego podróżowania publikowane przez polskie Ministerstwo Spraw Zagranicznych i na ich podstawie podejmuje odpowiedzialną decyzję o wyjeździe za granicę, rezygnując z podróży do Białorusi.
METODY KSZTAŁCENIA	metoda projektu; webquest; praca z mapą; mapa myśli; burza mózgów; ćwiczenia praktyczne
FORMY PRACY	praca indywidualna; praca grupowa; praca zbiorowa
ŚRODKI DYDAKTYCZNE	karta pracy; prezentacja; mapa turystyczna Europy
WYPOSAŻENIE TECHNICZNE	komputer z dostępem do internetu; rzutnik lub tablica multimedialna; smartfony uczniów lub sześć komputerów (po jednym dla każdej grupy uczniów); brystole i pisaki dla sześciu grup
PUNKTY PODSTAWY PROGRAMOWEJ	**PP – WS:** I.1. stosuje legendę mapy do odczytywania informacji; […] VIII.2. przedstawia wybrane walory środowiska przyrodniczego i kulturowego Litwy i Białorusi. **NPP – WO:** 1. Korzystanie z różnych źródeł informacji, w tym map […]. **DE:** 1a. przygotowuje plan podróży zagranicznej, w której uwzględnia odwiedzenie obiektów z listy światowego dziedzictwa UNESCO, oraz szacuje koszty jego realizacji.

PODSTAWOWE INFORMACJE | ETAPY LEKCJI | SZCZEGÓŁOWY OPIS PRZEBIEGU LEKCJI | ZAŁĄCZNIKI

1. Nawiązanie – szukamy centrum Europy (5 min)
2. Burza mózgów, mapa myśli i Europy – wybieramy atrakcje do zobaczenia (10 min)
3. Projektowanie wycieczki po Litwie i Białorusi (20 min)
4. Zestawienie kosztów zwiedzania i podsumowanie lekcji nr 1 (10 min)
5. Kosztorys i logistyka wycieczki (25 min)
6. Przedstawienie wyników pracy grupowej i ostateczne decyzje dotyczące kosztorysu (15 min)
7. Podsumowanie (5 min)

Ministerstwo Finansów | Fundusz Edukacji Finansowej | Warszawski Instytut Bankowości
Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Uwaga! Podział zajęć na dwie lekcje dostosuj do możliwości każdej klasy.

1. Nawiązanie – szukamy centrum Europy — 5 min

Rozpocznij pierwszą lekcję od ciekawego nawiązania: „Mam dla Was zagadkę. W jakim języku mówi się w centrum Europy?". Po wskazaniu przez uczniów pomysłów poproś ich, by połowa wskazała na mapie Europy punkt o współrzędnych geograficznych 54°50'N i 25°18'E (na Litwie), a druga połowa 55°18'N i 28°26'E (na Białorusi). Nie uprzedzaj uczniów, w których krajach leżą te punkty. Wyświetl kolejno slajdy nr 2 i 3. Zaznacz, że geografowie w różny sposób wyznaczają centrum Europy. Przywitaj uczniów słowami: „Zapraszam Was na wycieczkę do „centrum Europy" po litewsku: „Kviečiu jus į kelionę po Europos centrą!" (czyt. Kwiecziu jus i kielionie po Europos centrą!) i po białorusku „Запрашаю вас на экскурсію ў цэнтр Еўропы!" (czyt. Zapraszaju was na ekskursiju u cientr Jeuropy!).

2. Burza mózgów, mapa myśli i Europy – wybieramy atrakcje do zobaczenia — 10 min

Zastosuj strategię odwróconej klasy: poproś, by każdy uczeń przed lekcją wyszukał w internecie (na blogach lub stronach podróżniczych, w mediach społecznościowych) miejsca na Litwie i Białorusi, które chciałby odwiedzić w trakcie wycieczki szkolnej i wynotował przynajmniej 4 z nich – z krótkim uzasadnieniem wyboru.

Właściwą część lekcji, po nawiązaniu, rozpocznij od burzy mózgów wykorzystującej wyniki przedlekcyjnego webquestu uczniów. Wyświetl slajd nr 4 prezentacji (rzucając go na białą tablicę szkolną), z rozpoczętą mapą myśli najczęściej wskazywanych atrakcji turystycznych na Litwie i Białorusi. Zapraszaj uczniów, by podchodzili do tablicy i dorysowywali na mapie myśli kolejne rozgałęzienia, wskazując miejsca ich zdaniem warte odwiedzenia.

Poproś uczniów, by korzystając z legendy mapy Europy, odszukali inne cenne dla nich walory środowiska przyrodniczego i kulturowego Litwy i Białorusi, i by zaznaczyli je na niej: „Uzupełnijcie mapę myśli na tablicy o nowo znalezione miejsca".

3. Projektowanie wycieczki po Litwie i Białorusi — 20 min

Przedstaw uczniom założenia wyjściowe projektu ich wycieczki i zawrzyj z nimi kontrakt na jej wykonanie, wyświetlając slajd nr 5. Wspólnie, w drodze demokratycznego głosowania, przyjmijcie warunki projektu z kontraktu. Następnie, dyskutując, wybierzcie z mapy myśli Wilno i pięć innych miejsc do odwiedzenia w trakcie wycieczki. Zgodnie z pkt WS VIII.2. podstawy programowej uczniowie projektują wycieczkę, uwzględniając atrakcje w obu krajach. Dopiero w końcowej fazie lekcji okaże się, że ze względu na bezpieczeństwo nie można zrealizować wyjazdu na Białoruś – to celowy zabieg dydaktyczny. Podziel uczniów na 6 grup, każdej przydzielając 1 miejsce do opracowania. Rozdaj karty pracy (załącznik nr 2) i wyjaśnij zasady uzupełnienia tabeli nr 1, wyświetlając slajd nr 6.

Uczniowie w ramach pracy grupowej, korzystając z wybranych stron internetowych, przygotowują krótki opis turystyczny przydzielonego im miejsca. Określają przybliżony czas zwiedzania i sprawdzają koszty wejściówek. W tabeli podają łączne koszty dla całej grupy, nie doliczając kosztów wejściówek dla nauczycieli jako opiekunów. Następnie określają czas przejazdu i odległość z Wilna do wybranej atrakcji, wyznaczając trasę w Google Maps za pomocą swoich smartfonów. Koszty przejazdu autokarem określają, mnożąc długość trasy przez szacunkową stawkę kosztów przejazdu autokarem: 5 zł/km. W przypadku grupy opracowującej zwiedzanie Wilna koszty będą obejmować bilety komunikacji miejskiej oraz wejściówki do kilku wybranych atrakcji.

Nadzoruj i wspieraj uczniów w trakcie pracy grupowej, służąc poradą i kontrolując czas. Zachęć ich do podziału zadań wewnątrz grupy, by efektywnie go wykorzystali.

Po zakończeniu pracy grupowej niech każda grupa zaprezentuje wnioski ze swojej pracy, odpowiadając na pytanie: „Czy odwiedzenie tej atrakcji jest warte naszego czasu i pieniędzy na wycieczce?".

4. Zestawienie kosztów zwiedzania i podsumowanie lekcji nr 1 — 10 min

Podsumuj pracę uczniów na lekcji nr 1, podkreślając, że planowanie wycieczek to dopiero połowa organizacji ich wyjazdu. Wyświetl slajd nr 7 prezentacji z tabelą nr 2 i wspólnie z uczniami uzupełnijcie ją, wpisując te koszty, które już ustaliliście (uczniowie w swoich kartach pracy, a Ty w prezentacji lub arkuszu kalkulacyjnym, np. programu Excel).

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Ministerstwo Finansów | FUNDUSZ EDUKACJI FINANSOWEJ | WARSZAWSKI INSTYTUT BANKOWOŚCI

5. Kosztorys i logistyka wycieczki — 25 min

Rozpocznij drugą lekcję od pytania: „O co jeszcze trzeba zadbać, planując wyjazd turystyczny?". Uczniowie wymienią zapewne pieniądze, transport, nocleg i inne kwestie. Powiedz, że tym właśnie będziecie się dziś zajmować. Poproś uczniów, by wrócili do pracy w swoich sześciu grupach. Wyświetl i rozdaj uczniom wydruki poleceń (slajdów nr 8–18) do ich pracy grupowej, zawierające szczegółowe instrukcje. Rozdaj również małe arkusze brystolu i pisaki. Podkreśl, że – by prawidłowo wykonać zadanie – uczniowie muszą konsultować się z innymi grupami. Poproś, by każda grupa zapisała najważniejsze odpowiedzi na postawione im pytania i wnioski ze swojej pracy na brystolach.

Wspieraj uczniów w realizacji pracy grupowej:

- Grupie nr 1, zajmującej się transportem, podpowiedz, jakie koszty dodatkowe może spowodować transport autokarem.
- Grupę nr 2 dopilnuj, by zweryfikowała pozyskane informacje na stronach rządowych i unijnych oraz podkreśl, w jakich krajach można korzystać z karty EKUZ.
- Grupie nr 3 pomóż w szacowaniu wartości noclegu z wyżywieniem (na stronach z rezerwacjami obiekty hotelowe zwykle podają cenę pokoju ze śniadaniem). Trudno wymagać od uczniów, że będą kontaktować się bezpośrednio z obiektami, by ustalić ceny obiadów, załóżcie więc, że ich wartość to 200% ceny śniadania.
- Grupę nr 4 wspieraj w przeliczeniach walut.
- Najwięcej uwagi poświęć grupie nr 5, tłumacząc niezrozumiałe informacje w porównywarkach ubezpieczeń.
- Grupę nr 6 motywuj do poszukiwania oszczędności.

6. Przedstawienie wyników pracy grupowej i ostateczne decyzje dotyczące kosztorysu — 15 min

Po zakończeniu przez uczniów pracy poproś, by każda grupa kolejno zawiesiła swój brystol na tablicy, przedstawiła wyniki i najważniejsze dla ich części projektu wnioski. Zachowaj kolejność wypowiedzi grup zgodną z ich numerami.

Ostatnia grupa, zajmująca się całością kosztorysu, będzie proponowała wszystkim uczestnikom cięcie kosztów. Zachęć uczniów do dyskusji na temat wysokości łącznych kosztów wycieczki, oceny, czy „wyszło drogo", przyglądnięcia się priorytetowym wydatkom i proponowanym cięciom.

Zanim uczniowie podejmą ostateczną decyzję, z jakich aktywności zrezygnować, powiedz, że na planowanie finansów osobistych, w tym tych związanych z wyjazdami turystycznymi, mogą również negatywnie wpływać różnorodne czynniki niezależne od nich (np. klęski żywiołowe, inflacja, wojna czy niestabilna sytuacja polityczna). Powiedz, że na plan ich wycieczki i jej koszty ma wpływ niestabilność polityczna na Białorusi. Wyświetl slajd nr 19 prezentacji z zaleceniami dotyczącymi bezpiecznego podróżowania, opublikowanymi przez polskie Ministerstwo Spraw Zagranicznych, które odradza obecnie wyjazd na Białoruś. Zwróć uczniom uwagę na konieczność sprawdzania aktualnych komunikatów dotyczących bezpieczeństwa podróżowania.

Pomóż uczniom dojść do wniosku, że należy niestety na razie zrezygnować z planowanych wycieczek na Białoruś i poproś, by wykreślili ich koszty z ostatecznego kosztorysu.

7. Podsumowanie — 5 min

Podsumuj pracę grupową uczniów, wskazując ich mocne strony oraz proponując, jak w przyszłości poprawić te obszary, które tego wymagają. Zbierz do sprawdzenia wypełnione karty pracy jako dowód działania zgodnie z ustaleniami kontraktu. Poproś, by uczniowie opowiedzieli rodzicom/opiekunom o wycieczce, którą zaplanowali na lekcji. Zachęć, by zaproponowali im swój czynny udział w planowaniu najbliższego rodzinnego wyjazdu.

Poprawne odpowiedzi do pytań testowych: 1-c, 2-b, 3-d, 4-d, 5-b, 6-d, 7-b, 8-d, 9-c, 10-a.

Ministerstwo Finansów | Fundusz Edukacji Finansowej | Warszawski Instytut Bankowości

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Załącznik nr 1. Pytania testowe

01. Do największych walorów przyrodniczych Białorusi nie należy

a Puszcza Białowieska.
b Prypecki Park Narodowy.
c Park Narodowy Mierzei Kurońskiej.
d Pojezierze Brasławskie.

02. Do największych walorów kulturowych Litwy nie należy

a Stare Miasto w Wilnie.
b Zamek w Mirze.
c Zamek w Trokach.
d Góra Krzyży w miejscowości Szawle.

03. Zaznacz zdanie nieprawdziwe dotyczące Strefy Schengen.

a Pozwala jej obywatelom na łatwiejsze zwiedzanie i podróżowanie po krajach członkowskich bez konieczności okazywania dokumentów na granicach.
b Należą do niej kraje UE (prócz Irlandii i Cypru), a także: Islandia, Norwegia, Szwajcaria i Liechtenstein.
c Wspiera rozwój handlu i wymiany gospodarczej między państwami członkowskimi.
d Pozwala na swobodne przekraczanie również granic zewnętrznych strefy.

04. Czy obywatele Polski jadący na Białoruś potrzebują wizy?

a Tak, niezależnie od długości i celu wyjazdu.
b Nie, jeśli podróżują w celach biznesowych.
c Tak, jeśli nie mają paszportu.
d Nie, jeśli podróżują turystycznie do 90 dni.

05. Zaznacz zdanie nieprawdziwe dotyczące EKUZ.

a To Europejska Karta Ubezpieczenia Zdrowotnego.
b To karta ważna we wszystkich krajach Europy.
c Umożliwia korzystanie z publicznej służby zdrowia w trakcie wyjazdu turystycznego w krajach UE.
d To karta, której wydanie jest bezpłatne.

06. Planując kosztorys wycieczki turystycznej, nie należy

a uwzględniać w nim wszystkich wydatków.
b podawać w nim kwot w walucie kraju, w której będą płacone.
c analizować wszystkich wydatków i ograniczać tych, które są zbędne.
d zakładać optymistycznie, że nic nieprzewidzianego się nie wydarzy.

07. Wśród podanych elementów ubezpieczenia turystycznego najmniej ryzykowna jest rezygnacja z

a NNW.
b assistance.
c ubezpieczenia od kosztów leczenia.
d ubezpieczenia bagażu.

08. Wysokość ubezpieczenia turystycznego nie zależy od

a zakresu ochrony (np. NNW, OC).
b długości wyjazdu.
c stabilności politycznej kraju wyjazdu.
d kraju pochodzenia podróżującego.

09. Jeśli kurs euro do złotówki wynosi 4,50, to 200 euro jest warte

a 1800 zł.
b 44,44 zł.
c 900 zł.
d 450 zł.

10. Przy kursie rubla białoruskiego (BYN) wynoszącym 1,2 zł, będąc w sklepie na Białorusi,

a podane ceny będziemy mnożyć przez 1,2, by wiedzieć, ile to w złotówkach.
b podane ceny będziemy dzielić przez 1,2, by wiedzieć, ile to w złotówkach.
c nie możemy płacić kartą, tylko gotówką.
d musimy pamiętać, że jest tam 1,2 razy drożej niż w Polsce.

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Załącznik nr 2. Karta pracy

Tabela nr 1

Nazwa atrakcji turystycznej:	
Opis atrakcji turystycznej:	
Czas zwiedzania:	
Koszty wejściówek (wyszczególnijcie):	
Długość przejazdu autokarem do atrakcji z Wilna wg Google Maps (w km):	
Czas przejazdu:	
Koszt przejazdu autokarem (5 zł/km) lub komunikacji miejskiej:	
Dodatkowe uwagi:	

Tabela nr 2. Kosztorys wycieczki

Lp.	Rodzaj kosztu	Liczba	Cena jednostkowa brutto	Łącznie (zł)
1.	Przejazdy autokarem do i z Wilna (łącznie w km)			
2.	Przejazdy autokarem na wycieczki (łącznie w km), w tym:			
3.	Bilety komunikacji miejskiej w Wilnie			
4.	Dodatkowe koszty związane z transportem (łącznie), w tym:			
5.	Wejściówki w trakcie zwiedzania Wilna (łącznie), w tym:			
6.	Wejściówki do atrakcji turystycznych na wycieczkach (łącznie), w tym:			
7.	Noclegi ze śniadaniem i obiadokolacją			
8.	Ubezpieczenie turystyczne			
Razem koszt wycieczki				

Ministerstwo Finansów | Fundusz Edukacji Finansowej | Warszawski Instytut Bankowości

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

TEMAT LEKCJI: ZWIEDZAMY EUROPĘ – CZY WSPÓLNA WALUTA JEST NAM POTRZEBNA?

SCENARIUSZ DLA	PRZEDMIOT	AUTOR	CZAS TRWANIA	KLASA
SZKOŁA PODSTAWOWA	GEOGRAFIA	BERNARD BIŃCZYCKI	45 MIN	VI–VIII

CELE KSZTAŁCENIA	Uczeń/uczennica: ▪ wskazuje państwa strefy euro na mapie Europy; ▪ wyjaśnia, czym jest euro i dlaczego zostało wprowadzone jako wspólna waluta; ▪ identyfikuje korzyści i wyzwania wynikające z posiadania wspólnej waluty w Unii Europejskiej; ▪ porównuje wygląd i wartość euro z polskim złotym.
METODY KSZTAŁCENIA	burza mózgów; praca z tekstem źródłowym; pogadanka; dyskusja kierowana; karty pracy
FORMY PRACY	praca indywidualna; praca grupowa
ŚRODKI DYDAKTYCZNE	mapa Europy; karty pracy; prezentacja multimedialna; kartka papieru A4 w kratkę lub w linię
WYPOSAŻENIE TECHNICZNE	komputer z dostępem do internetu; rzutnik lub tablica multimedialna
PUNKTY PODSTAWY PROGRAMOWEJ	**PP – WO:** I.8. Integrowanie wiedzy przyrodniczej z wiedzą społeczno-ekonomiczną; [...] II.5. Ocenianie zjawisk i procesów społeczno-kulturowych oraz gospodarczych zachodzących w Polsce i różnych regionach świata. **WS:** VII.2. wskazuje na mapie państwa Europy oraz przedstawia rolę Unii Europejskiej w przemianach społecznych i gospodarczych kontynentu. **NPP – WO:** 1. Korzystanie z różnych źródeł informacji, w tym map [...]. ***WS:*** 4.1(dw). wyjaśnia wpływ przynależności Polski do Unii Europejskiej na funkcjonowanie sektorów rolnictwa, przemysłu i usług. **DE:** 1a. przygotowuje plan podróży zagranicznej, w której uwzględnia odwiedzenie obiektów z listy światowego dziedzictwa UNESCO, oraz szacuje koszty jego realizacji.

1. Nawiązanie – Polska i euro (5 min)
2. Prezentacja multimedialna (10 min)
3. Zadanie w grupach (15 min)
4. Prezentacja rozwiązań (10 min)
5. Podsumowanie (5 min)

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

1. Nawiązanie – Polska i euro

5 min

Włącz prezentację i ustaw ją na slajdzie tytułowym. Zacznij od pytania, czy podczas wakacji lub zakupów online uczniowie zetknęli się z euro i co o tej walucie wiedzą. Zaproponuj szybką burzę mózgów: poproś uczniów, by powiedzieli, co kojarzy im się ze słowem „euro" – zarówno pozytywnie, jak i negatywnie. Przytocz aktualny fakt: pokaż na mapie Europy, które kraje używają euro, a które – jak Polska – jeszcze nie. Zapytaj, dlaczego tak jest. Zaproś uczniów do dyskusji o tym, czy chcieliby, aby Polska przeszła na euro. Dlaczego tak lub nie. Zapytaj, czy ktoś z uczniów był za granicą i musiał wymieniać walutę – co było wygodne, a co trudne? Zaproś uczniów do krytycznego myślenia: powiedz, że na dzisiejszej lekcji będą musieli wyciągnąć własne wnioski – czy euro przyniosłoby Polsce więcej korzyści, czy problemów. Pokaż na mapie Europy kraje strefy euro (Austria, Belgia, Bułgaria, Chorwacja, Cypr, Estonia, Finlandia, Francja, Grecja, Hiszpania, Holandia, Irlandia, Litwa, Luksemburg, Łotwa, Malta, Niemcy, Portugalia, Słowacja, Słowenia i Włochy) oraz te kraje członkowskie Unii Europejskiej, które nie wprowadziły wspólnej waluty (Czechy, Węgry, Polska, Rumunia i Szwecja). Jako ciekawostkę wspomnij o Danii, która wynegocjowała prawo do zachowania własnej waluty i zrezygnowała z przyjęcia euro już na etapie tworzenia unii walutowej. Dodaj, że jest to stan na 1 maja 2026 roku, a kolejne państwa mogą w przyszłości dołączyć do strefy euro. Możesz wykorzystać tu slajd nr 2 z prezentacji.

2. Prezentacja multimedialna – czym jest euro?

10 min

Za pomocą prezentacji wyjaśnij uczniom, czym jest waluta euro i jakie były etapy jej wprowadzania (slajdy nr 3–5). Następnie, w zależności od tego, na ile Twoim zdaniem uczniowie znają temat, zdecyduj o wyborze jednego z dwóch wariantów dalszego prowadzenia lekcji. W wariancie pierwszym (łatwiejszym) omów kolejne slajdy (nr 6–10), po czym poproś uczniów o wykonanie na ich podstawie zadań. W wariancie drugim (trudniejszym) poproś uczniów, aby wykonali zadanie bez wcześniejszego omówienia zalet, wad i zagrożeń związanych z wprowadzeniem euro. Zaoszczędzone w ten sposób 5 minut przeznacz na dłuższą pracę w grupach.

3. Zadanie w grupach

15 min

Podziel uczniów na grupy trzy- lub czteroosobowe. Wręcz każdej grupie po jednym egzemplarzu karty pracy (załącznik nr 2). Uczniowie wykonują zawarte w niej polecenia. Gdy skorzystasz z wariantu drugiego, a uczniowie będą mieli trudności w realizacji zadania, możesz wyświetlić slajdy nr 6–10.

4. Prezentacja rozwiązań

10 min

Przedstawiciele grup prezentują rozwiązania zadań, a pozostali uczniowie w skupieniu słuchają. Uczniowie przedstawiają swoje opinie o tym, czy wspólna waluta jest potrzebna, uzasadniając swoje stanowisko. Uzupełniaj odpowiedzi o różne punkty widzenia (w tym celu możesz wykorzystać slajdy nr 6–10, szczególnie w sytuacji, gdy wcześniej nie były one przedstawiane). Zwracaj uwagę na konieczność uwzględnienia kłopotów, które zmiana waluty może spowodować u osób starszych, a także możliwych podwyżek cen u naszych południowych sąsiadów, czyli w Słowacji. Doceń aktywność uczniów.

5. Podsumowanie

5 min

Zachęć uczniów do refleksji – zapytaj, które argumenty „za" i „przeciw" wprowadzeniu euro najbardziej ich przekonały lub nie przekonały. Poproś uczniów o przykłady – niech podadzą konkretne korzyści i zagrożenia związane z euro, które zapamiętali. Porównaj opinie – zrób krótkie głosowanie, ilu uczniów byłoby „za", a ilu „przeciw" euro w Polsce. Możesz wykorzystać w tej części slajdy nr 11–12. Zachęć do samodzielnego myślenia – powiedz, że nie ma jednej słusznej odpowiedzi, ale ważne jest rozumienie konsekwencji. Podkreśl znaczenie wiedzy ekonomicznej – przypomnij, że decyzje gospodarcze mają wpływ na codzienne życie każdego z nas. Zmotywuj młodzież do dalszego zgłębiania tematu – zaproponuj uczniom, by poszukali opinii ekonomistów w internecie lub zapytali dorosłych o zdanie. Zakończ pozytywnym akcentem – powiedz, że niezależnie od przyszłości waluty, ważne jest świadome podejmowanie decyzji finansowych.

Poprawne odpowiedzi do pytań testowych: 1-c, 2-b, 3-b, 4-c, 5-b, 6-b, 7-d, 8-c, 9-d, 10-c.

Ministerstwo Finansów | Fundusz Edukacji Finansowej | Warszawski Instytut Bankowości

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Załącznik nr 1. Pytania testowe

01. Co oznacza skrót EUR używany w kodzie walutowym?

a European Union Resources
b Europe Region
c Euro
d Europe Reserve

02. Jaki jest największy nominał monety euro?

a 1 €
b 2 €
c 5 €
d 10 €

03. Który kraj wprowadził już wspólną europejską walutę?

a Czechy
b Słowacja
c Węgry
d Dania

04. Kto emituje banknoty euro?

a Komisja Europejska
b Parlament Europejski
c Europejski Bank Centralny
d Rada Europejska

05. Jakie kolory dominują na banknotach euro?

a Jest jeden kolor na wszystkich banknotach.
b Każdy nominał ma inny kolor.
c Wszystkie są zielone.
d Wszystkie są niebieskie.

06. Jaką funkcję pełni euro w państwach strefy euro?

a Jest walutą rezerwową, ale nie obowiązkową.
b Jest oficjalną walutą, czyli prawnym środkiem płatniczym.
c Jest walutą pomocniczą.
d Jest walutą używaną tylko w handlu zagranicznym.

07. Jak nazywa się grupa państw, które przyjęły euro jako walutę?

a Strefa Schengen
b Unia Gospodarcza
c Strefa Wspólnego Rynku
d Strefa Euro

08. Jaki jest największy nominał banknotu euro w obiegu?

a 100 euro
b 200 euro
c 500 euro
d 1000 euro

09. W którym kraju znajduje się siedziba Europejskiego Banku Centralnego?

a w Belgii (Bruksela)
b we Francji (Strasburg)
c w Luksemburgu (Luksemburg)
d w Niemczech (Frankfurt nad Menem)

10. Który z poniższych krajów nie należy do strefy euro?

a Niemcy
b Włochy
c Polska
d Hiszpania

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Załącznik nr 2. Karta pracy

Zadanie 1. Czy w Polsce warto wprowadzić euro?

a) Po obejrzeniu prezentacji pomyślcie, jakie zalety ma wspólna waluta. Odnieście się do argumentów tych ekonomistów, którzy zwracają uwagę na ryzyko związane z wprowadzeniem euro w Polsce. Przeczytajcie też stanowisko polskiego Ministerstwa Finansów w tej sprawie.

Źródło: https://www.gov.pl/web/finanse/unia-gospodarcza-i-walutowa (dostęp: 13.09.2025).

Analiza celowości wprowadzenia waluty euro

Punkt widzenia...	Zalety wprowadzenia euro	Wady i zagrożenia związane z wprowadzeniem euro
zwykłych obywateli	.....	.....
przedsiębiorstw	.....	.....
całości gospodarki narodowej	.....	.....
Ocena z innych perspektyw – pomyślcie i wpiszcie, z jakich		
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....

b) Napiszcie, w jaki sposób zrozumieliście stanowisko polskiego Ministerstwa Finansów w sprawie wprowadzenia euro w Polsce.

.....

.....

.....

.....

Ministerstwo Finansów | Fundusz Edukacji Finansowej | Warszawski Instytut Bankowości

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Ministerstwo Finansów

O ministerstwie | Co robimy | Aktualności

Ministerstwo Finansów > Co robimy > Współpraca międzynarodowa > Unia Europejska > Unia Gospodarcza i Walutowa

Powrót

Unia Gospodarcza i Walutowa

> Monitoring konwergencji

Przy obecnym stopniu podobieństwa gospodarki Polski i strefy euro – w szczególności w zakresie poziomu rozwoju (mierzonego np. przez PKB per capita) – członkostwo Polski w strefie euro mogłoby stanowić źródło zaburzeń w gospodarce. Analiza sytuacji na poziomie europejskim wskazuje natomiast, iż ustabilizowanie sytuacji w strefie euro – stanowiące niezbędny warunek dla ewentualnej akcesji Polski do obszaru wspólnej waluty – stanowi odległą, wciąż niejasną perspektywę. Z tego względu priorytetem polskiej polityki gospodarczej jest obecnie zwiększenie potencjału i konkurencyjności gospodarki.

Decyzja o niekontynuowaniu prac w zakresie przygotowań do wprowadzenia euro nie oznacza zaprzestania działań na rzecz wzmacniania konkurencyjności i elastyczności polskiej gospodarki oraz zwiększenia stopnia podobieństwa gospodarczego do strefy euro. Ponadto, podobnie jak to miało miejsce dotychczas, Polska będzie aktywnie uczestniczyła w procesie umacniania Unii Europejskiej i stabilizacji strefy euro, uznając te działania za korzystne per se dla naszego kraju. Skala i siła powiązań politycznych i gospodarczych między Polską a państwami obszaru wspólnej waluty sprawiają bowiem, że kondycja strefy euro istotnie wpływa również na procesy zachodzące w naszym państwie.

Zadanie 2. Dawna Czechosłowacja, nasi południowi sąsiedzi – co sądzą Czesi i Słowacy o wspólnej walucie?

Przeczytajcie poniższe informacje i napiszcie pięć zdań w odpowiedzi na pytanie: „Co by się zmieniło w Waszym życiu, gdyby jutro w Polsce wprowadzono euro?".

Polska sąsiaduje z kilkoma krajami Unii Europejskiej, w tym z Czechami i Słowacją. Słowacja wprowadziła wspólną walutę euro w 2009 roku. Czechy – mimo że są w UE – do dziś zachowały swoją narodową walutę, koronę czeską. Oznacza to, że w Słowacji płaci się w euro, a w Czechach – nie. Słowacy zdecydowali się na euro, bo chcieli być bliżej strefy euro i korzystać ze związanych z tym przywilejów. Z kolei Czesi uznali, że zachowanie korony daje im większą kontrolę nad własną gospodarką. Jedną z korzyści wprowadzenia euro jest łatwiejsze podróżowanie i brak kosztów wymiany waluty. Dzięki euro Słowacy nie muszą martwić się zmianami kursów podczas zakupów w innych krajach UE. Jednak wprowadzenie euro oznacza też, że państwo traci możliwość samodzielnego ustalania stóp procentowych. Czesi obawiali się, że euro może zwiększyć ceny i ograniczyć ich niezależność ekonomiczną. Warto zauważyć, że gospodarki Czech i Słowacji rozwijają się inaczej mimo podobnego położenia geograficznego. Słowacja bardziej skłonna jest do współpracy z krajami strefy euro. Czechy z kolei wolą zachować większą swobodę decyzji. Niektórzy Czesi uważają, że euro w przyszłości będzie potrzebne, ale nie teraz. Słowacy są raczej zadowoleni z wprowadzenia wspólnej waluty. Polska – podobnie jak Czechy – nadal korzysta z własnej waluty, złotego. Wprowadzenie euro w Polsce budzi podobne dyskusje jak w Czechach.

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

TEMAT LEKCJI

GOSPODARKA POLSKI – MOCNE STRONY I WYZWANIA NA RYNKU EUROPEJSKIM

SCENARIUSZ DLA: SZKOŁA PODSTAWOWA
PRZEDMIOT: GEOGRAFIA
AUTOR: BERNARD BIŃCZYCKI
CZAS TRWANIA: 90 MIN
KLASA: VII

CELE KSZTAŁCENIA	Uczeń/uczennica: ▪ identyfikuje główne sektory gospodarki Polski; wskazuje atuty Polski jako członka UE w kontekście gospodarczym; ▪ analizuje wyzwania, przed którymi stoi polska gospodarka w Unii Europejskiej (konkurencja, transformacja energetyczna, migracja zarobkowa); ▪ wyjaśnia znaczenie eksportu i importu oraz najważniejszych partnerów handlowych Polski; ▪ opracowuje pomysł na europejskie przedsięwzięcie biznesowe.
METODY KSZTAŁCENIA	pogadanka; dyskusja kierowana
FORMY PRACY	praca grupowa
ŚRODKI DYDAKTYCZNE	karty pracy; prezentacja multimedialna; kartki papieru A4 w kratkę lub w linię
WYPOSAŻENIE TECHNICZNE	komputer z dostępem do internetu; rzutnik lub tablica multimedialna
PUNKTY PODSTAWY PROGRAMOWEJ	**PP – WO:** I.5. Rozumienie zróżnicowania przyrodniczego, społeczno-gospodarczego i kulturowego świata. **WS:** X.7. wykazuje znaczenie poszczególnych sektorów gospodarki w rozwoju kraju oraz określa różnice w strukturze zatrudnienia ludności w Polsce i wybranych państwach europejskich; X.14. podaje przykłady osiągnięć Polaków w różnych dziedzinach życia społeczno-gospodarczego oraz sukcesów polskich przedsiębiorstw na arenie międzynarodowej. **NPP – WO:** 2. Rozumienie i wyjaśnianie przyczyn przyrodniczego, społeczno-gospodarczego i kulturowego zróżnicowania Polski i świata. **WS:** 4.1. wyjaśnia znaczenie poszczególnych sektorów gospodarki w rozwoju [...] Polski i innych krajów Europy; 4.1(dw). wyjaśnia wpływ przynależności Polski do Unii Europejskiej na funkcjonowanie sektorów rolnictwa, przemysłu i usług.

Lekcja nr 1

1. Nawiązanie – produkty, z których słynie Polska (5 min)
2. Prezentacja multimedialna (10 min)
3. Zadanie 1 w grupach (30 min)

Lekcja nr 2

1. Prezentacja rozwiązań zadania 1 (15 min)
2. Zadanie 2 w grupach (15 min)
3. Prezentacja rozwiązań zadania 2 (10 min)
4. Podsumowanie (5 min)

Ministerstwo Finansów | Fundusz Edukacji Finansowej | Warszawski Instytut Bankowości

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Uwaga! Scenariusz zawiera dane i zestawienia makroekonomiczne oraz odniesienia do bieżącej sytuacji gospodarczej i geopolitycznej – zalecamy ich weryfikację w każdym roku szkolnym.

LEKCJA NR 1

1. Nawiązanie – produkty, z których słynie Polska — 5 min

Włącz prezentację i ustaw ją na slajdzie tytułowym. Zapytaj uczniów, z jakich produktów lub usług słynie Polska. Jak sądzą, w jaki sposób są postrzegani za granicą polscy pracownicy? Zapytaj uczniów, jaką żywność eksportujemy (kurczaki, jabłka, słodycze, mleko). Nawiąż do przemysłu motoryzacyjnego, zapytaj o koncerny, których fabryki działają w Polsce i gdzie one się znajdują (Fiat, Opel, Volkswagen, Toyota, MAN, części i podzespoły motoryzacyjne – Valeo Skawina).

Zrób nawiązanie do uczniowskiej kooperatywy prowadzonej przez Dżeka w książce Janusza Korczaka „Bankructwo małego Dżeka". Jej funkcjonowanie i upadek dają możliwość ciekawego nawiązania do mocnych i słabych stron polskiej gospodarki. Zwróć uwagę na mocne strony polskiej gospodarki:

- przedsiębiorczość i inicjatywa – tak jak Dżek wykazuje się inicjatywą, tak Polska jest krajem ludzi przedsiębiorczych, chętnych do tworzenia własnych firm i podejmowania nowych wyzwań gospodarczych;
- silna rola małych i średnich firm – kooperatywa przypominała mikroprzedsiębiorstwo, czyli rodzaj firm dominujących w Polsce;
- zdolność do samoorganizacji – kooperatywa opiera się na współpracy i pomysłowości, co symbolizuje zdolność Polaków do działania oddolnego i lokalnych inicjatyw gospodarczych, np. spółdzielni lub start-upów;
- uczenie się na błędach – zdolność gospodarki polskiej do wyciągania wniosków po transformacji ustrojowej i pandemii.

Pamiętaj, aby nawiązać też do wyzwań ważnych dla polskich przedsiębiorców, takich jak:

- potrzeba zdobywania wykształcenia przez młodych Polaków (aktualny i poważny problem porzucania przez młodych ludzi rozpoczętych studiów) – Dżek miał różne obowiązki oprócz prowadzenia biblioteczki i kooperatywy, ale zawsze najważniejsza miała być dla niego nauka;
- kształtowanie wśród przedsiębiorców umiejętności uczenia się na błędach i wyciągania wniosków zamiast zniechęcania się do prowadzenia biznesu (sukcesy i porażki wiele Dżeka nauczyły);
- upór i motywacja do przezwyciężania przeszkód pojawiających się podczas prowadzenia interesów;
- otwartość na rady osób kompetentnych („finansowe konferencje" Dżeka z panem Taftem) zamiast zamykania się w sobie;
- stawianie na kreatywność i pomysłowość (nowy pomysł Dżeka na uruchomienie wypożyczalni rowerów i banku – „kasy pożyczkowej" dla dzieci).

2. Prezentacja multimedialna – gospodarka Polski — 10 min

Za pomocą prezentacji przedstaw uczniom, jak kształtuje się poziom rozwoju gospodarczego Polski na tle innych krajów członkowskich Unii Europejskiej oraz mocne strony polskiej gospodarki i wyzwania, jakie przed nią stoją. W trakcie omawiania tych zagadnień wykorzystaj slajdy nr 2–14.

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

3. Zadanie 1 w grupach — 30 min

Podziel uczniów na grupy trzy- lub czteroosobowe. Wręcz każdej grupie po jednym egzemplarzu karty pracy z zadaniem 1 (załącznik nr 2) oraz kartkę A4. Uczniowie wykonują polecenie z tego zadania. Uwaga: nie należy oczekiwać na tym etapie edukacji, że uczniowie odpowiedzą precyzyjnie i dokładnie na wszystkie pytania z formularza biznesplanu. Wyjaśnij im, że chodzi o pomysły, a nie o dokładne założenia biznesowe. W razie potrzeby poproś uczniów o dokończenie zadania w domu.

LEKCJA NR 2

1. Prezentacja rozwiązań zadania 1 — 15 min

Przedstawiciele grup odczytują rozwiązanie grupowe, a pozostali uczniowie w skupieniu słuchają. Uczniowie przedstawiają swoje biznesplany. Podkreśl, że kwoty pieniężne nie są w nich najważniejsze, liczy się głównie pomysł i wykorzystanie polskich zasobów. Uwaga: czas przewidziany na tę część lekcji pozwala na przedstawienie skrótowe pomysłów zapisanych w biznesplanie przez każdą z grup. Rozważ, czy nie możesz poświęcić kolejnej, trzeciej lekcji na pełne prezentacje biznesplanów przez wszystkie grupy. Może to być konieczne w przypadku dużych klas (grup zajęciowych).

Doceń najciekawsze rozwiązania i uzupełnij te niedoskonałe, podkreślając, że Polska słynie z dynamicznego rozwoju przemysłu, eksportu oraz stabilności makroekonomicznej, która była w pewnym stopniu zauważalna nawet w czasie pandemii. Dopytaj:

- „W których miastach Polski działają międzynarodowe firmy z branży IT, księgowości i obsługi klienta?" (Kraków, Warszawa, Wrocław, Gdańsk, Rzeszów)
- „Gdzie w Polsce buduje się nowe drogi, autostrady, linie kolejowe i lotniska?"
- „Co produkujemy w zakresie przemysłu chemicznego?" (nawozy, kosmetyki, leki, środki czystości)
- „Dzięki czemu polskie kosmetyki zdobywają coraz większą popularność w Europie?" (dzięki dobrej jakości i przystępnej cenie)
- „Turystyka – które miejsca są odwiedzane?"
- „Jakie jeszcze korporacje mają siedziby lub oddziały w Polsce?"

2. Zadanie 2 w grupach — 15 min

Podziel uczniów na grupy trzy- lub czteroosobowe. Wręcz każdej grupie po jednym egzemplarzu karty pracy z zadaniem 2 (załącznik nr 2). Uczniowie wykonują polecenie.

3. Prezentacja rozwiązań zadania 2 — 10 min

Przedstawiciele grup odczytują rozwiązanie grupowe, a pozostali uczniowie w skupieniu słuchają. Omów odpowiedzi uczniów dotyczące spowolnienia gospodarki europejskiej i niezłej na tym tle kondycji gospodarki polskiej.

Uzupełnij przykładowe przyczyny o następujące:

- Polska ma zdywersyfikowaną gospodarkę, opartą na przemyśle, eksporcie i usługach, co zmniejsza ryzyko kryzysu oraz powoduje relatywnie niskie bezrobocie.
- Polska przyciąga inwestycje zagraniczne, zwłaszcza w nowoczesne usługi biznesowe, logistykę i przemysł.

Ministerstwo Finansów | Fundusz Edukacji Finansowej | Warszawski Instytut Bankowości

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

- Polska utrzymuje stabilny sektor bankowy i stosunkowo niskie zadłużenie publiczne w porównaniu z wieloma krajami UE.
- Eksport towarów, takich jak meble, maszyny i żywność, pozostaje silny mimo globalnych trudności.
- Polska dobrze wykorzystuje fundusze unijne do rozwoju infrastruktury i edukacji.

Zwróć uwagę, że przyczyny spowolnienia gospodarki europejskiej mogą być następujące:

- wzrost kosztów energii, zwłaszcza po ograniczeniu importu gazu z Rosji, wpływa na wyższe ceny produkcji i życia;
- wysokie stopy procentowe podnoszą koszty kredytów dla firm i gospodarstw domowych, co spowalnia inwestycje;
- konflikty geopolityczne, m.in. wojna w Ukrainie, zwiększają niepewność gospodarczą;
- przerwane łańcuchy dostaw po pandemii COVID-19 nadal wpływają na przemysł i logistykę.

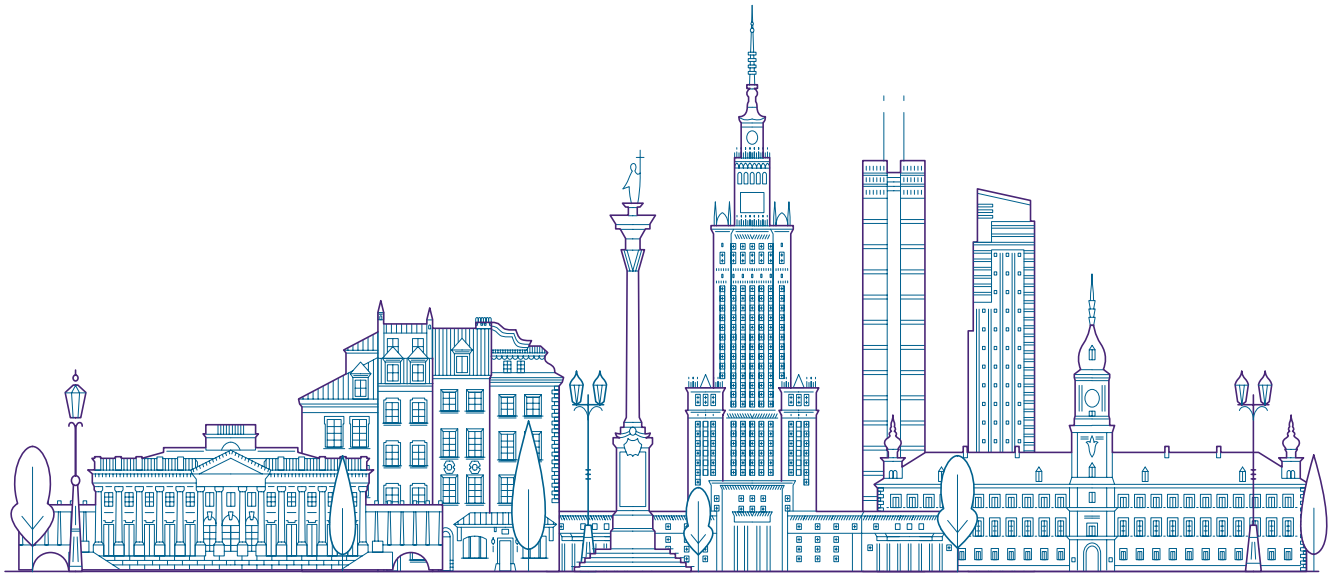
Zwróć uwagę, że starzejące się społeczeństwo to mniejsza liczba osób aktywnych zawodowo i obciążenie systemów socjalnych, natomiast nadmierna biurokracja i różnice interesów między państwami członkowskimi spowalniają podejmowanie wspólnych decyzji gospodarczych.

4. Podsumowanie

5 min

Podziękuj uczniom za aktywny udział w lekcji. Przypomnij, że dziś przyjrzeli się głównym atutom i wyzwaniom, przed którymi stoi polska gospodarka. Podkreśl, że przynależność do Unii Europejskiej przynosi korzyści, ale również nakłada obowiązek wprowadzania zmian i dostosowań. Przypomnij, że mowa była o problemach demograficznych i starzeniu się społeczeństwa, który to proces wpływa na rynek pracy. Zwróć uwagę na to, że fundusze unijne wspierają rozwój, ale nie mogą być jedynym źródłem inwestycji. Przypomnij, że wejście do strefy euro to poważna decyzja, która wymaga wielu analiz. Uświadom uczniom, że polska gospodarka powinna być coraz bardziej innowacyjna i ekologiczna i zachęć uczniów do dalszego śledzenia zmian gospodarczych w Polsce i w Unii Europejskiej. W podsumowaniu lekcji możesz wykorzystać slajd nr 15.

Poprawne odpowiedzi do pytań testowych: 1-b, 2-c, 3-d, 4-c, 5-c, 6-b, 7-d, 8-b, 9-b, 10-c.

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Załącznik nr 1. Pytania testowe

01. Który produkt rolny jest jednym z najczęściej eksportowanych przez Polskę?

- **a** oliwki
- **b** jabłka
- **c** ryż
- **d** banany

02. Polska jest jednym z największych eksporterów w Europie w branży

- **a** elektroniki użytkowej.
- **b** przemysłu lotniczego.
- **c** meblarskiej.
- **d** gier planszowych.

03. Jakie firmy motoryzacyjne mają swoje fabryki w Polsce?

- **a** Ferrari i Tesla
- **b** Volvo i Citroën
- **c** BMW i Peugeot
- **d** Toyota i Volkswagen

04. Który region Polski jest znany z dynamicznego rozwoju energetyki wiatrowej?

- **a** Bieszczady
- **b** Podkarpacie
- **c** wybrzeże Bałtyku
- **d** Górny Śląsk

05. Polska jest uznawana za lidera w Europie Środkowo-Wschodniej w zakresie

- **a** rybołówstwa morskiego.
- **b** eksportu ropy naftowej.
- **c** nowoczesnych usług biznesowych.
- **d** przemysłu zbrojeniowego.

06. W jakim sektorze pracuje duża część Polaków związana z eksportem nabiału, mięsa i zboża?

- **a** energetycznym
- **b** rolno-spożywczym
- **c** informatycznym
- **d** odzieżowym

07. Które z poniższych miast nie jest kluczowym centrum outsourcingu i nowoczesnych usług w Polsce?

- **a** Kraków
- **b** Wrocław
- **c** Gdańsk
- **d** Zakopane

08. Polska gospodarka przyciąga inwestorów zagranicznych głównie dzięki

- **a** niskim podatkom dla firm zagranicznych.
- **b** położeniu geograficznemu, stabilności i dobrze wykształconym kadrom.
- **c** dużemu dostępowi do surowców naturalnych.
- **d** niższym kosztom transportu morskiego.

09. Polska słynie w Europie z produkcji i eksportu

- **a** samolotów pasażerskich.
- **b** mebli, żywności i części samochodowych.
- **c** diamentów i złota.
- **d** odzieży luksusowej

10. Jakie znaczenie ma rolnictwo w polskiej gospodarce?

- **a** Nie odgrywa większej roli.
- **b** Jest jedynie formą wsparcia dla krajów rozwijających się.
- **c** Jest silne i samowystarczalne, z dużym eksportem produktów.
- **d** Odgrywa dużą rolę tylko w terenach górskich.

Ministerstwo Finansów | Fundusz Edukacji Finansowej | Warszawski Instytut Bankowości

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Załącznik nr 2. Karta pracy

Zadanie 1. Piszemy biznesplan dla nowej firmy europejskiej

Przeczytajcie poniższe informacje. Polecenia wykonajcie na kartce A4.

Pewien francuski inwestor posiada odpowiednie zasoby, aby założyć kolejną firmę, która mogłaby z sukcesem działać w Polsce i konkurować na rynku europejskim. Ma sentyment do naszego kraju, gdyż jego babcia urodziła się i mieszka w Krakowie. Po wysłuchaniu i obejrzeniu prezentacji pomyślcie, jak mógłby wyglądać uproszczony biznesplan dla takiej firmy. Skorzystajcie z zamieszczonego poniżej formularza takiego biznesplanu.

Wasz projekt powinien zawierać: nazwę firmy i logo, profil działalności (co będzie produkować lub jakie usługi świadczyć), lokalizację w Polsce (gdzie i dlaczego tam). Uwzględnijcie atuty regionu, np. dostęp do surowców, położenie geograficzne, transport. Do jakiego kraju UE będziecie sprzedawać produkty lub usługi i dlaczego tam? Co sprawia, że Wasza firma będzie konkurencyjna? Opiszcie jedno wyzwanie, z którym będziecie musieli się zmierzyć.

FORMULARZ UPROSZCZONEGO BIZNESPLANU

Pomysł na firmę

1. Jaką działalnością chcecie się zająć i co dokładnie zamierzacie sprzedawać lub produkować albo jakie świadczyć usługi?
2. Czy macie wystarczającą wiedzę lub umiejętności, żeby prowadzić taką działalność?
3. Co Was motywuje do założenia tej firmy? Skąd pomysł na taki biznes?

Wasi klienci

4. Jakie osoby będą Waszymi klientami (wiek, zainteresowania, potrzeby)?
5. Z jakich miast, dzielnic lub regionów możecie przyciągnąć najwięcej klientów?
6. Jakie cechy mają ludzie, którzy mieszkają w tych miejscach (np. styl życia, wykształcenie, zwyczaje zakupowe)?
7. Czy w tych rejonach przybywa mieszkańców?
8. W jakim wieku będą osoby, które najchętniej kupią Wasz produkt lub usługę?
9. Ile osób w tym wieku mieszka na Waszym rynku?
10. Jakie dochody powinny mieć te osoby, żeby było je stać na Waszą ofertę?
11. Ilu mieszkańców Waszego obszaru ma dochody pasujące do profilu klienta?
12. Czy w tej okolicy jest prawdziwe zapotrzebowanie na Wasz produkt lub usługę. Skąd to wiecie?
13. Czy uważacie, że klientów będzie wystarczająco dużo, by firma przynosiła zyski?
14. Czy Wasi przyszli klienci mają inne cechy, które mogą wpływać na ich decyzje zakupowe?

Konkurencja

15. Jakie inne firmy oferują podobne produkty lub usługi?
16. Czy konkurencja w Waszej branży jest duża?
17. Czy w ostatnim czasie jakieś podobne firmy zakończyły działalność? Jeśli tak – co było tego powodem?

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

18. Czy Wasza firma poradzi sobie w rywalizacji z innymi? Dlaczego?
19. Jakie są Wasze największe atuty i słabe strony jako przedsiębiorców?

Dostawcy

20. Czy znacie firmy, od których moglibyście kupować potrzebne towary lub materiały? Kto to jest?
21. Czy ci dostawcy mają jakieś słabości, które mogą Wam utrudniać współpracę?
22. Co wyróżnia tych dostawców „na plus" – jakie mają mocne strony?

Wejście na rynek

23. W jaki sposób zamierzacie sprzedawać swoje produkty – jak będziecie się promować?
24. Dlaczego klienci mają wybrać właśnie Was?
25. Czy chcecie konkurować niską ceną, wysoką jakością, czy może obiema tymi cechami?
26. Czy planujecie jakieś dodatkowe udogodnienia dla klientów, np. dowóz, rabaty, program lojalnościowy?
27. Jak Waszą firmę mieliby postrzegać klienci? Co jest dla Was najważniejsze?
28. W jaki sposób ustalicie ceny?

Lokalizacja firmy

29. Jakiego miejsca potrzebujecie na Waszą działalność? Czy ważne jest otoczenie, dostępność, bliskość klientów lub dostawców?
30. Gdzie dokładnie zamierzacie otworzyć firmę? Dlaczego wybraliście to miejsce?

Organizacja pracy

31. Jakie urządzenia, narzędzia lub sprzęt będą Wam potrzebne na start?
32. Jak zaplanujecie układ stanowisk pracy i podział zadań w firmie?

Zespół – pracownicy

33. Czy planujecie zatrudnić pracowników? Jeśli tak – ilu?
34. Kto w firmie będzie odpowiedzialny za: a) sprzedaż, b) zakupy, c) księgowość, d) produkcję/usługi, e) reklamę i promocję, f) ustalanie cen, g) sprawy administracyjne?

Finanse

35. Jakie będą szacunkowe koszty rozpoczęcia działalności? Skąd weźmiecie potrzebne pieniądze?
36. Jakie są Wasze szacunkowe przewidywane przychody i inne korzyści z prowadzenia firmy?

Uwaga: Formularz ma formę uproszczoną, dlatego że składa się z pytań, na które możecie udzielić ogólnej odpowiedzi. Nie oczekuje się od Was przeprowadzenia badań rynkowych i opracowania szczegółowego biznesplanu. Postarajcie się tylko jak najlepiej i możliwie najpełniej odpowiedzieć na pytania.

Ministerstwo Finansów | Fundusz Edukacji Finansowej | Warszawski Instytut Bankowości

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Zadanie 2. Rozwój Polski na tle innych krajów unijnych

Przeanalizujcie tabelę prezentującą wzrost gospodarczy krajów Unii Europejskiej. Oceńcie pozycję gospodarczą naszego kraju w stosunku do starych i nowych krajów UE. Napiszcie trzy zdania komentarza, z czego Waszym zdaniem wynika taki, a nie wyższy lub niższy poziom przyrostu PKB, podając możliwe przyczyny. Produkt krajowy brutto to miara wartości wszystkich dóbr i usług wytworzonych w danym kraju (liczona w danym kwartale lub w ciągu roku). Wskaźnik ten pokazuje, jak rozwija się gospodarka danego kraju, a jego wzrost jest powodem do zadowolenia zarówno dla rządu, jak i ekonomistów oraz ogółu obywateli.

Kraj/obszar	Zmiana procentowa w porównaniu do poprzedniego kwartału				Zmiana procentowa w porównaniu z tym samym kwartałem poprzedniego roku			
Kwartał i rok	**IV kw. 2023**	**I kw. 2024**	**II kw. 2024**	**III kw. 2024**	**IV kw. 2023**	**I kw. 2024**	**II kw. 2024**	**III kw. 2024**
Strefa euro	0,1	0,3	0,2	**0,4**	0,1	0,5	0,6	**0,9**
Unia Europejska	0,1	0,3	0,3	**0,3**	0,4	0,6	0,8	**1,0**
Belgia	0,3	0,3	0,3	**0,2**	0,6	0,8	0,9	**1,0**
Bułgaria	0,5	0,5	0,6	**0,5**	1,7	1,9	2,1	**2,2**
Czechy	0,3	0,4	0,4	**0,3**	0,0	0,4	0,6	**1,3**
Dania	1,7	–0,8	1,1	**brak danych**	4,8	2,1	3,4	**brak danych**
Niemcy	–0,4	0,2	–0,3	**0,2**	–0,2	–0,1	–0,2	**–0,2**
Estonia	–0,5	–0,3	0,0	**0,1**	–2,4	–1,5	–1,3	**–0,7**
Irlandia	–1,7	0,6	–1,0	**2,0**	–9,9	–4,1	–4,1	**–0,2**
Grecja	0,4	0,8	1,1	**brak danych**	1,3	2,1	2,3	**brak danych**
Hiszpania	0,7	0,9	0,8	**0,8**	2,3	2,6	3,2	**3,4**
Francja	0,5	0,2	0,2	**0,4**	1,3	1,5	1,0	**1,3**
Chorwacja	1,9	0,5	1,0	**brak danych**	5,2	4,2	3,2	**brak danych**
Włochy	0,0	0,3	0,2	**0,0**	0,3	0,3	0,6	**0,4**
Cypr	1,0	1,7	0,1	**1,0**	2,7	3,8	3,5	**3,8**
Łotwa	–0,6	–0,1	–0,3	**–0,4**	1,1	0,1	–0,2	**–1,4**
Litwa	–0,3	1,1	0,3	**1,1**	0,7	2,7	1,5	**2,3**
Luksemburg	0,1	0,7	0,6	**brak danych**	–0,6	–0,2	0,3	**brak danych**
Węgry	–0,3	0,4	–0,2	**–0,7**	0,6	1,6	1,3	**–0,7**
Malta	0,3	2,2	0,4	**brak danych**	7,0	6,5	4,2	**brak danych**
Holandia	0,2	–0,3	1,1	**0,8**	–0,5	–0,6	0,8	**1,7**
Austria	–0,5	0,2	0,0	**0,3**	–2,4	–1,5	–1,2	**–0,1**
Polska	**0,0**	**0,6**	**1,2**	**–0,2**	**2,0**	**1,7**	**3,6**	**1,7**
Portugalia	0,8	0,6	0,2	**0,2**	2,1	1,4	1,6	**1,9**
Rumunia	0,1	–0,4	0,1	**0,0**	2,1	2,0	0,8	**–0,2**
Słowenia	0,8	–0,2	0,1	**0,3**	2,8	1,9	0,7	**1,0**
Słowacja	0,5	0,7	0,3	**0,3**	2,2	2,7	2,1	**1,7**
Finlandia	–0,6	0,3	0,2	**0,4**	–1,5	–1,3	–1,2	**0,4**
Szwecja	–0,3	0,7	–0,3	**–0,1**	–0,4	0,9	0,5	**–0,1**

Źródło: Eurostat

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

TEMAT LEKCJI

MIASTO PEŁNE POKUS – JAK PRZESTRZEŃ WPŁYWA NA NASZE DECYZJE FINANSOWE

SCENARIUSZ DLA: SZKOŁA PODSTAWOWA
PRZEDMIOT: GEOGRAFIA
AUTOR: ANNA BOBIŃSKA
CZAS TRWANIA: 45 MIN
KLASA: VII

CELE KSZTAŁCENIA	Uczeń/uczennica: ▪ wskazuje na mapie wybrane elementy przestrzeni geograficznej; ▪ interpretuje zróżnicowanie przestrzenne wybranych usług w okolicy szkoły; ▪ opracowuje mapę najbliższej okolicy szkoły; ▪ analizuje wpływ pokus konsumenckich na podejmowane decyzje finansowe; ▪ formułuje sposoby unikania impulsywnych zakupów; ▪ współpracuje w grupie; ▪ wykazuje się rozwagą w podejmowaniu decyzji zakupowych.
METODY KSZTAŁCENIA	praca z mapą; praca z tekstem literackim; dyskusja kierowana; ćwiczenia praktyczne
FORMY PRACY	praca grupowa
ŚRODKI DYDAKTYCZNE	karta pracy; prezentacja; fragment powieści „Bankructwo małego Dżeka"; mapa (papierowa lub cyfrowa); arkusze papieru A3; kolorowe pisaki lub kredki
WYPOSAŻENIE TECHNICZNE	komputer z dostępem do internetu; rzutnik lub tablica multimedialna
PUNKTY PODSTAWY PROGRAMOWEJ	**PP – WO:** I.3. Poznanie głównych cech środowiska geograficznego Polski, własnego regionu oraz najbliższego otoczenia – „małej ojczyzny"; II.2. Korzystanie z planów, map, fotografii [...]; II.9. Podejmowanie konstruktywnej współpracy i rozwijanie umiejętności komunikowania się z innymi; III.7. Rozwijanie zdolności percepcji najbliższego otoczenia. **WS:** I.4. czyta treść mapy lub planu najbliższego otoczenia szkoły, odnosząc je do elementów środowiska geograficznego obserwowanych w terenie; X.12. podaje przykłady różnych rodzajów usług w Polsce; XIII.2. rozpoznaje w terenie główne obiekty decydujące o atrakcyjności „małej ojczyzny". **NPP – WO:** 7. Wykorzystywanie wiedzy i umiejętności geograficznych do [...] analizy zjawisk zachodzących w otoczeniu. **WS:** 1.4. obserwuje w terenie cechy miejscowości zamieszkania, identyfikuje dominanty krajobrazowe w swojej okolicy [...]; 1.2(dw). dyskutuje o wpływie dostępności usług i infrastruktury na jakość życia różnych grup społecznych w miejscu zamieszkania.

Ministerstwo Finansów | Fundusz Edukacji Finansowej | Warszawski Instytut Bankowości

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

1. Nawiązanie – Miasto Pokus (3 min)
2. Wprowadzenie do tematu lekcji (4 min)
3. Analiza tekstu z wykorzystaniem karty pracy (10 min)
4. Tworzenie map pokus (15 min)
5. Prezentacja wyników pracy w grupach (10 min)
6. Podsumowanie (3 min)

PODSTAWOWE INFORMACJE | ETAPY LEKCJI | SZCZEGÓŁOWY OPIS PRZEBIEGU LEKCJI | ZAŁĄCZNIKI

1. Nawiązanie – Miasto Pokus

3 min

Rozpocznij lekcję od ciekawego nawiązania (slajd nr 2): „Witajcie w Mieście Pokus! Wyobraźcie sobie, że właśnie wyszliście ze szkoły. Macie wolne popołudnie i kilkanaście złotych w kieszeni. Idziecie ulicą – obok Was kolorowy plakat z nową grą mobilną, zaraz potem budka z zapiekankami, a za rogiem ulubiony sklep z gadżetami. Nagle zauważacie znajomych, którzy właśnie wyszli z cukierni – uśmiechnięci, z kubkami w dłoni. Przechodzicie obok piekarni – zapach świeżych drożdżówek niemal wciąga Was do środka. Patrzycie na zegarek. Macie czas. Macie pieniądze. A wokół Was świat zdaje się szeptać: «Kupcie coś, zasłużyliście!».

Zastanawialiście się kiedyś, dlaczego tak łatwo ulegamy takim pokusom? Czy to tylko nasza słabość, czy może coś więcej? A co, jeśli to miasto – jego sklepy, kolory, zapachy i dźwięki – celowo zaprasza nas do wydawania pieniędzy? Dziś spróbujemy to odkryć. Wspólnie z Dżekiem, bohaterem książki Janusza Korczaka, który przekonał się na własnej skórze, jak łatwo wpaść w finansową pułapkę, przyjrzymy się, jak przestrzeń wokół nas wpływa na nasze wybory – i jak możemy stać się bardziej świadomymi konsumentami".

2. Wprowadzenie do tematu lekcji

4 min

Przedstaw cel lekcji: uświadomienie uczniom wpływu otoczenia na decyzje konsumenckie oraz znaczenia edukacji finansowej w codziennym życiu. Zadaj uczniom następujące pytania:

- „Dlaczego czasami kupujemy coś, czego nie potrzebujemy?"
- „Czy zdarza Wam się kupić coś tylko dlatego, że sklep jest blisko lub reklama była bardzo zachęcająca?"
- „Czy miejsce, w którym żyjemy, może mieć wpływ na to, ile wydajemy pieniędzy i na co?"
- „Jak przestrzeń wpływa na nasze wydatki?"

3. Analiza tekstu z wykorzystaniem karty pracy

10 min

Rozdaj uczniom karty pracy (załącznik nr 2) i odczytaj fragment „Bankructwa małego Dżeka", który stanowi idealny punkt wyjścia do stworzenia mapy pokus w przestrzeni miejskiej (slajd nr 3). Wyjaśnij występujące w tekście sformułowania, które mogą być dla ucznia niezrozumiałe, jak np. „sklep kolonialny".

Przeprowadź dyskusję w oparciu o następujące pytania (slajd nr 4):

- Co przyciągało Dżeka do sklepu kolonialnego?
- Jakie elementy przestrzeni miejskiej wpłynęły na jego chęć wydawania pieniędzy?

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

- Jakie emocje mogły towarzyszyć Dżekowi podczas zakupów?
- Jak ta sytuacja może pomóc Wam zrozumieć, jak działa pokusa konsumencka?
- Czy spotkaliście się w Waszej okolicy z miejscem, które szczególnie kusi do zakupów?
- Jak sobie z tą pokusą radzicie?

4. Tworzenie mapy pokus

15 min

Podziel klasę na czteroosobowe zespoły i omów zadanie, które mają wykonać (slajd nr 5).

Poproś uczniów o wykonanie na arkuszu A3 uproszczonej mapy najbliższej okolicy szkoły, zaznaczając na niej:

- sklepy i punkty usługowe;
- miejsca pokus finansowych (np. automaty z napojami, fast foody, sklepy z gadżetami);
- elementy reklamowe i przyciągające uwagę (banery, szyldy, kolorowe wystawy);
- miejsca, gdzie najczęściej podejmują decyzje zakupowe.

Poproś uczniów o zaznaczenie kolorem czerwonym miejsc, które kuszą do impulsywnych zakupów, a kolorem zielonym miejsc neutralnych (np. park, biblioteka). Na koniec przypomnij o dodaniu legendy.

Po wykonaniu mapy poproś uczniów o sformułowanie trzech sposobów (slajd nr 6) na radzenie sobie z różnego rodzaju pokusami (np. lista zakupów, planowanie wydatków, unikanie impulsywnych zakupów).

Uczniowie pracują w grupach, samodzielnie wykonują mapę. Obserwuj ich pracę, udzielaj wskazówek, możesz zadawać pytania pomocnicze. Wspieraj uczniów w trakcie wykonywania poszczególnych zadań, choć ich wykonanie nie powinno stanowić dla nich dużej trudności.

5. Prezentacja wyników pracy w grupach

10 min

Poproś każdą grupę o przedstawienie wykonanych przez siebie map. Ustal z uczniami, czy mapy te mogłyby zostać w klasie na dłużej, np. umieszczone na tablicy korkowej. Zachęć uczniów do refleksji. Poproś o odpowiedź na następujące pytanie:

- „Co zrobić, by nie dać się złapać na pokusy finansowe?".

6. Podsumowanie

3 min

Poproś uczniów o dokończenie zdania w kartach pracy (slajd nr 7):

- Po tej lekcji wiemy, że...

W celu podsumowania lekcji możesz także wykorzystać pytania testowe (załącznik nr 1) jako formę szybkiego sprawdzenia wiedzy.

Poprawne odpowiedzi do pytań testowych: 1-d, 2-b, 3-c, 4-c, 5-b, 6-c, 7-b, 8-c, 9-c, 10-b.

Ministerstwo Finansów
FUNDUSZ EDUKACJI FINANSOWEJ
WARSZAWSKI INSTYTUT BANKOWOŚCI
Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Załącznik nr 1. Pytania testowe

01. Który z poniższych czynników przestrzennych NAJMNIEJ wpływa na decyzje finansowe konsumenta?

- **a** położenie sklepu w centrum miasta
- **b** liczba reklam w przestrzeni publicznej
- **c** bliskość punktów sprzedaży
- **d** poziom hałasu w szkole

02. Który z poniższych elementów przestrzeni miejskiej może wpływać na zwiększenie wydatków młodych konsumentów?

- **a** obecność banku w pobliżu szkoły
- **b** kolorowe witryny sklepowe z promocjami
- **c** brak chodników przy głównych ulicach
- **d** bliskość biblioteki miejskiej

03. Które miejsce w przestrzeni miejskiej NAJCZĘŚCIEJ sprzyja impulsywnym zakupom?

- **a** biblioteka
- **b** plac zabaw
- **c** sklep przy szkole
- **d** urząd miejski

04. Co to znaczy być krytycznym konsumentem?

- **a** Kupować tylko w drogich sklepach.
- **b** Wierzyć we wszystkie reklamy.
- **c** Podejmować przemyślane decyzje zakupowe.
- **d** Nigdy nie robić zakupów.

05. Jaką funkcję pełni reklama w przestrzeni miejskiej?

- **a** Informuje o godzinach otwarcia szkół.
- **b** Najczęściej zachęca do zakupu.
- **c** Służy tylko celom dekoracyjnym.
- **d** Pomaga zarządzać ruchem ulicznym.

06. Co może pomóc w unikaniu niepotrzebnych wydatków?

- **a** noszenie przy sobie dużej ilości gotówki
- **b** brak jakiegokolwiek planu finansowego
- **c** robienie listy zakupów
- **d** kupowanie wszystkiego w promocji

07. Które z poniższych działań świadczy o odpowiedzialnym gospodarowaniu pieniędzmi?

- **a** kupowanie codziennie przekąsek w szkolnym sklepiku
- **b** porównywanie cen przed zakupem
- **c** rezygnacja z planu wydatków
- **d** kierowanie się modą zamiast potrzebami

08. Dlaczego sklepy często są lokalizowane blisko szkół lub przystanków?

- **a** Bo tam jest najtaniej.
- **b** Żeby zapewnić dzieciom przekąski.
- **c** Żeby zwiększyć szansę na zakupy impulsywne.
- **d** Ponieważ wymagają tego przepisy.

09. Jaki jest związek między przestrzenią a konsumpcją?

- **a** Miejsce nie ma wpływu na nasze wydatki.
- **b** Im dalej od centrum, tym większe zakupy.
- **c** Przestrzeń może zachęcać lub zniechęcać do zakupów.
- **d** Konsumpcja zależy tylko od pogody.

10. Co oznacza pojęcie „pułapka konsumpcyjna"?

- **a** Plan oszczędzania pieniędzy.
- **b** Sytuacja, w której wydajemy więcej, niż zamierzaliśmy.
- **c** Zakup towaru w internecie.
- **d** Rezygnacja z zakupów w galeriach.

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Załącznik nr 2. Karta pracy

Temat: Miasto pełne pokus – jak przestrzeń wpływa na nasze decyzje finansowe

Imiona i nazwiska członków grupy: .....

Zadanie 1

Przeczytaj uważnie fragment książki „Bankructwo małego Dżeka" Janusza Korczaka, a następnie odpowiedz na pytania.

„[...] na rogu ulicy Długiej [...] jest sklep kolonialny*. Dżek zawsze kupował tam cukierki. Były tu długie miętowe cukierki, które aż szczypią w język, a potem — jak wciągać powietrze — to się tak zimno robi w ustach. Były tam cukierki z likierem i nadziewane w papierkach, większe migdałowe i małe różnokolorowe kulki. Były czekoladki na sztuki, różne figurki z cukru i czekolady, były całe worki orzechów laskowych, włoskich i amerykańskich. W szklanych kloszach i słojach były jedne rzeczy, w blaszanych pudłach inne, w szufladach znów inne i w koszykach owoce. Dżek bardzo lubił w tym sklepie kupować i nigdy się nie śpieszył".

* sklep kolonialny – sklep sprzedający egzotyczne produkty spożywcze i przyprawy sprowadzane z Afryki i Azji (gdzie wówczas znajdowały się kolonie państw europejskich)

Co przyciągało Dżeka do sklepu kolonialnego? .....

.....

Jakie elementy przestrzeni miejskiej wpłynęły na jego chęć wydawania pieniędzy? .....

.....

Jakie emocje mogły towarzyszyć Dżekowi podczas zakupów? .....

.....

Jak ta sytuacja może pomóc zrozumieć sposób działania pokusy konsumenckiej? .....

.....

Czy spotkaliście się w swojej okolicy z miejscem, które szczególnie kusi do robienia zakupów? Jakie to miejsce?

.....

Jak sobie z tą pokusą radzicie? .....

Zadanie 2

Narysujcie na osobnej kartce uproszczoną mapę okolicy szkoły. Zaznaczcie miejsca, które szczególnie kuszą do nieplanowanych wydatków (np. sklep, kiosk, galeria handlowa). Użyjcie kolorów i symboli, by odróżnić miejsca neutralne (● – kolor zielony) od miejsc wysokiego ryzyka (● – kolor czerwony).

Zadanie 3

Jak się nie dać? Zapiszcie trzy sposoby na to, jak unikać impulsywnych wydatków.

1. .....

2. .....

3. .....

Podsumowanie grupy

Po tej lekcji wiemy, że...

.....

.....

Ministerstwo Finansów | Fundusz Edukacji Finansowej | Warszawski Instytut Bankowości

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

PODSTAWOWE INFORMACJE | ETAPY LEKCJI | SZCZEGÓŁOWY OPIS PRZEBIEGU LEKCJI | ZAŁĄCZNIKI

TEMAT LEKCJI

MAPA, WALUTA I MARZENIA – PLANUJEMY PODRÓŻ

SCENARIUSZ DLA	PRZEDMIOT	AUTOR	CZAS TRWANIA	KLASA
SZKOŁA PODSTAWOWA	GEOGRAFIA	ANNA BOBIŃSKA	45 MIN	VII i VIII

CELE KSZTAŁCENIA	Uczeń/uczennica: ▪ wskazuje na mapie świata i Europy kraje, miasta i inne ważniejsze elementy przestrzeni geograficznej; ▪ projektuje podróż; ▪ argumentuje wybór środka transportu, formy zakwaterowania i wyżywienia; ▪ analizuje budżet podróży; ▪ szacuje i oblicza koszty związane z wyjazdem; ▪ przelicza koszty w walucie danego kraju; ▪ współpracuje w grupie; ▪ wykazuje się odpowiedzialnością za podejmowane wspólnie decyzje finansowe.
METODY KSZTAŁCENIA	metoda projektu; ćwiczenia praktyczne; praca z mapą; technologie geoinformacyjne (w przypadku wykorzystania map cyfrowych)
FORMY PRACY	praca grupowa
ŚRODKI DYDAKTYCZNE	karta pracy; prezentacja; mapa (cyfrowa lub papierowa); kalkulator; tablica z kursami walut
WYPOSAŻENIE TECHNICZNE	komputer z dostępem do internetu; rzutnik lub tablica multimedialna; komputer z dostępem do internetu (najlepiej dla każdego ucznia) lub smartfon
PUNKTY PODSTAWY PROGRAMOWEJ	**PP – WO:** I.5. Rozumienie zróżnicowania przyrodniczego, społeczno-gospodarczego i kulturowego świata; II.2. Korzystanie z planów, map, fotografii […]; II.9. Podejmowanie konstruktywnej współpracy i rozwijanie umiejętności komunikowania się z innymi; II.10. Wykorzystywanie zdobytej wiedzy i umiejętności geograficznych w życiu codziennym. **WS:** I.1. stosuje legendę mapy do odczytywania informacji oraz skalę mapy do obliczania odległości między wybranymi obiektami; VII.11. wykazuje związki między rozwojem turystyki w Europie Południowej a warunkami przyrodniczymi oraz dziedzictwem kultury śródziemnomorskiej. **NPP – WO:** 1. Korzystanie z różnych źródeł informacji, w tym map […]; 2. Rozumienie i wyjaśnianie przyczyn przyrodniczego, społeczno-gospodarczego i kulturowego zróżnicowania Polski i świata. **WS:** 4.1(dw). wyjaśnia wpływ przynależności Polski do Unii Europejskiej na funkcjonowanie sektorów rolnictwa, przemysłu i usług. **DE:** 1a. przygotowuje plan podróży zagranicznej, w której uwzględnia odwiedzenie obiektów z listy światowego dziedzictwa UNESCO, oraz szacuje koszty jego realizacji.

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

1. Nawiązanie – niezwykła nagroda (3 min)
2. Wprowadzenie do tematu lekcji (4 min)
3. Podział na grupy, przydzielenie i wyjaśnienie zadań (3 min)
4. Praca w grupach z kartami pracy (20 min)
5. Prezentacja wyników pracy w grupach (12 min)
6. Podsumowanie (3 min)

PODSTAWOWE INFORMACJE | ETAPY LEKCJI | SZCZEGÓŁOWY OPIS PRZEBIEGU LEKCJI | ZAŁĄCZNIKI

1. Nawiązanie – niezwykła nagroda

3 min

Rozpocznij lekcję od ciekawego nawiązania (slajd nr 2): „Wyobraźcie sobie, że właśnie wygraliście w szkolnym konkursie niezwykłą nagrodę – tydzień marzeń w dowolnym kraju świata! Ale jest jeden haczyk... Musicie sami zaplanować całą podróż: od wyboru kraju, przez transport, noclegi i jedzenie, aż po atrakcje turystyczne. Macie ograniczony budżet i kartę przelicznika walut. Gdzie pojedziecie? Do Japonii na sushi, na przejażdżkę szybkim pociągiem? A może do Hiszpanii na plaże i tańce flamenco? A co z Islandią – krainą lodu i wulkanów? W tej lekcji to Wy zostajecie młodymi planistami wypraw. Sprawdzicie, ile kosztuje życie w różnych zakątkach świata, nauczycie się korzystać z przelicznika walut, porównacie opcje zakwaterowania i odkryjecie, że mądre planowanie podróży to nie tylko zabawa, ale i cenna życiowa umiejętność. Gotowi na przygodę? Rozłóżcie mapę, otwórzcie przeglądarkę, chwyćcie kalkulator i ruszamy!".

2. Wprowadzenie do tematu lekcji

4 min

Przedstaw cel lekcji: zaplanowanie podróży marzeń o ustalonym budżecie. Wyjaśnij uczniom, że będą planować podróż do wybranego kraju, ucząc się jednocześnie, jak mądrze gospodarować pieniędzmi.

Przedyskutuj z uczniami następujące kwestie:

- Co trzeba wziąć pod uwagę, planując wyjazd za granicę?
- Dlaczego warto znać walutę danego kraju?
- Jakie są priorytety podczas podróży za granicę, kiedy mamy ograniczony budżet?

Wprowadź pojęcia takie jak: „kurs wymiany walut", „inflacja", „koszty ukryte".

3. Podział na grupy, przydzielenie i wyjaśnienie zadań

3 min

Podziel klasę na kilkuosobowe zespoły. Każda grupa losuje lub wybiera kraj, do którego „pojedzie". Uczniowie otrzymują budżet w zł – np. 7000 zł na 4 osoby np. na tydzień.

Rozdaj uczniom karty pracy (załącznik nr 2) i omów krótko poszczególne zadania (slajd nr 3).

Każda grupa ma za zadanie:

1. Zlokalizować kraj na mapie – podać kontynent, sąsiednie państwa, stolicę (slajd nr 4).
2. Sprawdzić walutę kraju i przeliczyć 7000 zł na tę walutę (w przybliżeniu, wg tablicy z kursami).

Ministerstwo Finansów | Fundusz Edukacji Finansowej | Warszawski Instytut Bankowości

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

3. Zaplanować (slajd nr 4. Kategorie wydatków):
   - środek transportu (samolot, autobus, samochód, pociąg – z uwzględnieniem ceny),
   - noclegi (np. hotel, hostel, kemping – szacunkowy koszt za 6 nocy),
   - wyżywienie (restauracje, zakupy spożywcze, gotowanie – średni dzienny koszt),
   - atrakcje turystyczne (np. bilety wstępu, wycieczki z przewodnikiem, muzea, plaże itp.).
4. Oszacować koszty i wypełnić tabelę budżetową – na co wydadzą pieniądze i ile im zostanie (slajd nr 5).

Zaznacz, że ważne są nie tylko liczby, ale też umiejętność podejmowania decyzji i uzasadniania wyborów.

4. Praca w grupach z kartami pracy — 20 min

Wspieraj uczniów w trakcie rozwiązywania poszczególnych zadań. Pomoc może być konieczna zwłaszcza w oszacowaniu kosztów i przeliczeniu ich na walutę danego kraju, choć nie powinno to stanowić dla uczniów dużej trudności.

Uczniowie pracują w grupach, samodzielnie wypełniają kartę pracy, korzystając z:

- dostępnych danych (tabela kursów, przykładowe koszty – mogą być załączone do kart pracy lub wywieszone na tablicy),
- kalkulatorów,
- internetu,
- przykładowych wydruków (cenniki noclegów, przeloty, bilety wstępu).

Obserwuj pracę uczniów, udzielaj wskazówek. Możesz zadawać pytania pomocnicze:

- „Dlaczego wybraliście ten środek transportu?"
- „Czy nocleg to największy koszt?"
- „Gdybyście mieli więcej pieniędzy – co byście zmienili?"

5. Prezentacja wyników pracy w grupach — 12 min

Prezentacje grup – każda grupa krótko przedstawia swoją podróż (kraj, budżet, najciekawsze decyzje).

Uczniowie mogą zaznaczyć swój kraj na mapie. Podkreśl różnice między kosztami w różnych regionach świata. Zachęć uczniów do refleksji. Możesz zadać następujące pytania:

- „Czego nauczyliście się o planowaniu podróży?"
- „Czy budżet był wystarczający?"
- „Jakie decyzje były najtrudniejsze?"
- „Czego się nauczyliście o kraju, który wybraliście?"

6. Podsumowanie — 3 min

Poproś uczniów o dokończenie zdania (slajd nr 6):

- Na tej lekcji nauczyliśmy się...

W celu podsumowania lekcji możesz także wykorzystać pytania testowe (załącznik nr 1) jako formę szybkiego sprawdzenia wiedzy zdobytej na lekcji.

Poprawne odpowiedzi do pytań testowych: 1-c, 2-b, 3-c, 4-b, 5-c, 6-d, 7-b, 8-b, 9-b, 10-c.

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Załącznik nr 1. Pytania testowe

01. Która waluta obowiązuje we Włoszech?

- **a** frank szwajcarski
- **b** funt brytyjski
- **c** euro
- **d** korona czeska

02. Co oznacza termin „budżet" w kontekście planowania podróży?

- **a** Listę atrakcji turystycznych.
- **b** Kwotę pieniędzy, którą planujemy wydać.
- **c** Plan godzinowy podróży.
- **d** Walutę kraju, do którego wyjeżdżamy.

03. Które z wymienionych państw nie jest położone na kontynencie europejskim?

- **a** Hiszpania
- **b** Grecja
- **c** Maroko
- **d** Portugalia

04. Jeśli 1 euro kosztuje 4,50 zł, to ile euro otrzymamy za 900 zł?

- **a** 250 euro
- **b** 200 euro
- **c** 150 euro
- **d** 180 euro

05. Które z poniższych miejsc najczęściej oferuje najtańsze zakwaterowanie?

- **a** hotel czterogwiazdkowy
- **b** kurort *all inclusive*
- **c** hostel
- **d** apartament w centrum miasta

06. Które państwo znajduje się na Półwyspie Skandynawskim i używa korony jako waluty?

- **a** Szwajcaria
- **b** Niemcy
- **c** Islandia
- **d** Norwegia

07. Dlaczego warto sprawdzić kurs walut przed podróżą zagraniczną?

- **a** Żeby kupić bilet lotniczy.
- **b** Żeby wiedzieć, ile pieniędzy będziemy realnie wydawać.
- **c** Żeby zaplanować pogodę.
- **d** Żeby wybrać język, którym się będziemy posługiwać.

08. Dlaczego warto wcześniej porównać ceny noclegów, transportu i wyżywienia?

- **a** Aby wydać jak najwięcej.
- **b** Żeby wybrać najtańszą i/lub najkorzystniejszą opcję.
- **c** Żeby podróż trwała krócej.
- **d** Ponieważ nie wolno planować spontanicznie.

09. Który z poniższych środków transportu jest zazwyczaj najszybszy na długie dystanse międzynarodowe?

- **a** autobus
- **b** samolot
- **c** statek
- **d** pociąg

10. Co najlepiej określa termin „koszty życia" w danym kraju?

- **a** liczba ludności
- **b** liczba atrakcji turystycznych
- **c** przeciętne wydatki na jedzenie, transport i mieszkanie
- **d** długość granic państwa

Ministerstwo Finansów | Fundusz Edukacji Finansowej | Warszawski Instytut Bankowości

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

Załącznik nr 2. Karta pracy

Temat: Mapa, waluta i marzenia – planujemy podróż

Imiona i nazwiska członków grupy: .....

Nazwa wybranego kraju: ..... liczba dni: .....

Część 1. Informacje geograficzne i walutowe

1. **Położenie geograficzne kraju:**
   - kontynent: .....
   - stolica: .....
   - sąsiednie państwa: .....
   - ciekawostka o kraju: .....
2. **Waluta obowiązująca w kraju:** .....
3. **Kurs waluty (przybliżony, wg tablicy):** 1 zł = ... (waluty kraju)
4. **Budżet grupy:** 7000 zł = ... (waluty kraju)

Część 2. Planowanie podróży

1. **Środek transportu do kraju i z powrotem:**
   - Rodzaj transportu: .....
   - Koszt (dla całej grupy): .....
2. **Zakwaterowanie:**
   - Miejsce (np. hotel, hostel, apartament): .....
   - Koszt (dla całej grupy): .....
3. **Wyżywienie:**
   - Sposób (np. restauracje, gotowanie, zakupy): .....
   - Koszt (dla całej grupy): .....

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

4. Atrakcje turystyczne:

- Trzy atrakcje, które odwiedzicie:

.....

.....

.....

Koszt zobaczenia wszystkich atrakcji (razem): .....

5. Inne wydatki (np. pamiątki, bilety komunikacji, ubezpieczenie):

..... Koszt: .....

Część 3. Tabela budżetowa

Kategoria	Koszt (w walucie kraju)	Koszt (w zł)
Transport		
Zakwaterowanie		
Wyżywienie		
Atrakcje turystyczne		
Inne wydatki		
RAZEM		

Czy udało się zmieścić w budżecie 7000 zł? ☐ Tak ☐ Nie

Jeśli nie – co można by zmienić? .....

Część 4. Podsumowanie grupy

Najciekawszy punkt naszej podróży: .....

Na tej lekcji nauczyliśmy się: .....

.....

.....

Ministerstwo Finansów | Fundusz Edukacji Finansowej | Warszawski Instytut Bankowości

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

„Dlaczego nie mamy możliwie wcześniej nauczyć dziecka, czym jest pieniądz, wynagrodzenie za pracę, aby czuło wartość, złe i dobre strony posiadania?"

Janusz Korczak

Komplet scenariuszy jest częścią zestawu materiałów do nauczania zagadnień finansowych w klasach IV–VIII. W skład całego zestawu wchodzą:

- **poradnik dla uczniów** „Moja inteligencja finansowa",
- **przewodnik dla nauczycieli** „Rozwój kompetencji finansowych uczniów",
- **poradnik dla dyrektorów i rad rodziców** „Rozwój kompetencji finansowych uczniów",
- **słownik pojęć finansowych**,
- **komplety scenariuszy wraz z prezentacjami** do przedmiotów: język polski, matematyka, geografia, historia, wiedza o społeczeństwie, język angielski, lekcja biblioteczna, a także na zajęcia z zakresu doradztwa zawodowego, zajęcia z wychowawcą i zebrania z rodzicami,
- **gry terenowe, studia przypadku i gra planszowa** „Galaktyczne finanse".

Edukacja finansowa to rozwijanie u uczniów wiedzy m.in. o pieniądzach, oszczędzaniu i podejmowaniu odpowiedzialnych decyzji. Scenariusze lekcji znajdujące się w zestawie pozwalają ją prowadzić na wielu przedmiotach – bez dodatkowych godzin i zmian w programie. Ich ogromną zaletą jest to, że są zgodne z podstawą programową.

Przygotowane materiały mają wspierać nauczycieli oraz pomagają w przystępny i praktyczny sposób wprowadzać temat finansów do codziennych spotkań z uczniami. Dzięki nim dzieci i młodzież zaczną poznawać wartość pracy i pieniędzy oraz będą uczyć się bezpiecznie poruszać się w świecie finansów i ekonomii już od najmłodszych lat.

Zestaw materiałów edukacyjnych powstał jako element realizacji założeń **Krajowej Strategii Edukacji Finansowej**. Materiały w wersji drukowanej trafiły do każdej szkoły podstawowej w Polsce. Wersja elektroniczna jest dostępna na stronie:

https://www.gov.pl/web/finanse/materialy-edukacyjne

KOMPLET SCENARIUSZY

DO NAUCZANIA ZAGADNIEŃ FINANSOWYCH W SZKOŁACH PODSTAWOWYCH

GEOGRAFIA

ISBN 978-83-979868-8-6

Ministerstwo Finansów

FUNDUSZ EDUKACJI FINANSOWEJ

WARSZAWSKI INSTYTUT BANKOWOŚCI

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.